
IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

A szerkesztésért felelős: *Kornfeld Gyula.*

Megjelenik minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 4 korona. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Győri Adolf egyesületi pénztárhoz, VI. Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztőségi iroda: VII., Sip-utca 12. szám.

Tartalom: Zárószámadásaink. Irta *Hajnal Jakob.* — A rajz- és énektanítás a zsidó elemi iskolákban, tekintettel az új Tantervre és az Utasításokra. Irta *Bárd Vilmos.* — Egy siketnéma-vak leány tanítása. Irta *Rózsa Ede.* — Bibliamagyarázat. Irta *Schön József.* — A számolás tanításáról. Irta *Sasvári Béla.* — Kisebb közlemények. Irta *Rózsa Ede.* — Egyesületi élet. — Nekrolog: *Gottlieb Márk.* Irta *Braunfeld Mór.* — Könyvismertetések. — Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek — Hirdetések.

Zárószámadásaink.

Rég volt olyan termékeny esztendőnk az egyesület életében, mint a lefolyt, melyről jelentésünk beszámol. Mintha ez az év méltó befejezése akart volna lenni azon hosszú — negyvenéves — ciklusnak, mely egyesületünk megalapítása óta a folyó év folyamán befejeződik, s amely forduló pontot más egyesületek és intézmények kisebb-nagyobb ünnepélyességekkel szokták nevezetessé tenni.

A jelen rövid beszámolóval együtt az 1905-ik évről szóló zárószámadásainkat is terjesztettük a központi választmány elé tudomásvétel végett. A 38-dik kimutatás ez, melyet egyesületünk a nyilvánosság elé bocsát, hogy jótékony és közhasznú működéséről nemcsak tagjaink, hanem a nagyközönség is és különösen hitközségeink tájékozva lehessenek.

A most Önök elé terjesztett zárószámadások 31611·01 korona bevételt és ezzel szemben 17265·19 korona kiadást, tehát 14345·82 korona vagyonszaporodást mutatnak ki.

E három összeg mindegyike külön-külön egyesületünk intenzív munkásságának fényes tanujele. Ennek a céltudatos működésnek tudandó be, hogy tagjaink száma egyre szaporodik és hogy hitközségek, egyesek és testületek a lefolyt évben is támogattak bennünket kisebb-nagyobb járulékaikkal és adományaikkal, melyekről kimutatásaink külön tanuskodnak.

Ez év történetében külön kiemelendő esemény volt megyeri *Krausz* Lajos hagyománya árva-alapunk és egyéb jótékony céljaink javára. E nagylelkű rendelkezés újabb tizezer korona tőkének a kamatjait juttatta árváinknak és beteg tanítóinknak. A megdicsőült örökhagyó fenkölt gondolkodású férfiú volt és intézkedésénél bizonyára mérlegelte egyesületünk működését és céljait; ezzel a végrendeletével egyesületünk működése iránt érzett megelégedésének

méltó kifejezést kívánt adni. Elődeink érdeme nagyrészt, hogy a zsidó jótékonyosság e heroszai egyesületünkre is gondolnak végrendeleteikben, sikerült nekik ugyanis egyesületünk szervezetével, működésének irányával a zsidóság jobbainak rokonszenvét kivívni. Szolgáljon ez nekünk és az utánunk jövő generációnak buzdításul, hogy az elődeink teremtette tradíciót fentartsuk és egyesületünket oly irányban fejlesszük, amint ők azt megkezdték. E tradíciók ápolásának köszönhetjük bizonyára megyeri *Krausz* Lajos nagy alapítványait is. Emlékét és nevét ez alapítványok egyesületünkben halhatatlanná tették!

A bevételek egyes tételeiben szereplő összegek alig szorulnak bővebb magyarázatra. Beszélnek azok egymagukban is. Az egyesületünk kötelékéhez ezidőszerint tartozó *rendes tagok* száma 613. A február elsején megjelent névsorban ugyan csak 570 név szerepel, az ott mellőzettekről azonban nem lehet állítani, hogy azok kiléptek volna az egyesület kötelékéből. Biztosra lehet venni, hogy ezek is rövid idő alatt hátralékaikat rendezni fogják és így ők is (részben már a pótkimutatásban), mint rendes tagok fognak szerepelhetni.

A fent említett 613 tagnak évi járuléka keves kivétellel pontosan befolytak és pedig befolyt készpénzben 4945 korona. Azonban mi 5625 koronát mutattunk ki, vagyis 680 koronával többet. Ennyivel szaporodott ugyanis a tagdíjhátralék, ami mint követelés szintén egyesületünk vagyonának állományához tartozik. E 680 kor.-val az összes hátralék kitesz 3059 K-t. Ez összeg nem túlnagy, mert hiszen már eddig is, febr. 16-ig, ebből befolyt 1473 kor., vagyis a hátralékok fele már törlesztve van, amint az eddig minden évben is így volt. A tagok nagyrésze t. i. január havában szokta a tagdíjakat befizetni, az egyesületi pénztári évet pedig most már mindig december 31-én zárjuk le. Külömben a hátralék felszaporodásához az a körülmény is hozzájárult, hogy több esetben az új tagok kisebb-nagyobb összegnek utánfizetésére köteleztettek és alapszabályaink szerint csak három éven belül kötelesek azt kiegyenlíteni. Egyébként érdemes volna fontolóra venni, hogy ne revidiáljuk alapszabályainkat oly irányban, hogy a tagdíjhátralékok egészen eltűnjenek.

A *pártoló tagok* díjai címén bevételezett összeg csekélyke apadást tanúsít, mert a lefolyt év nemcsak rendes tagjaink közül szólított ki néhányat az élők sorából, hanem jóltevő pártoló tagjaink közül is. Ez elhalálozott jóltevőink és tagtársaink iránt tartozó kegyeletünket leróttuk méltó módon, miről lapunk hasábjai tanuskodnak. Mint több éven át e helyen tettük, most is egyik fontos feladatunknak jelezzük, hogy új pártoló tagok szerzésére törekednünk kell.

Ezzel kapcsolatban alapszabályaink revidiálása alkalmával talán a következő indítványt is kellene fontolóra venni: a pártoló tag évi járuléka legalább 10 korona. Ha vannak hitközségek és egyesek, kiknek az évi 10 korona sok, ezek részére pl. gyámolító tagsági díj név alatt évi 5 korona járulékot kellene megállapítani. Így nagyon könnyen megeshetnék, hogy nagyon sok hitközség, mely eddig egyesületünket nem támogathatta, ily módon szívesen lépne egyesületünk jóltevői közé. Ez irányban külömben vidéki tagjaink céltudatos buzgalma sokat segíthetne.

A gyűjtések az eddigi módon folytak, de az eredmény bizony tekintélyes

összeggel hátramarad a megelőző évek eredménye mögött. Az *árva-alapra* a gyűjtés alig 300 koronát, az „Erzsébet“ kiházásítási alap gyarapítására eszközölt *bárcagyűjtés* pedig már olyan kis összegre zsugorodott össze, hogy az elfogyott képes gyűjtőbárcák helyett újakat nyomtatni nem volna érdemes. Egyedül az *üdülőtelepre* való gyűjtés folyik szép eredménnyel. E című bevételünk nem apadt, sőt néhány koronával gyarapodott. Ebből is látni, hogy amely irányban tanítóink buzgólkodnak, abban sikert is érnek.

Új bevételi forrást nyitottunk tavaly az egyesületnek az „*Emléklapok*“ kiadásával. Ezekből ugyan eddig, mivel egy kissé elkésve jelentek meg, csak kevés iskola tett megrendelést, összesen 1220 példányt, de ez is több mint 100 koronát jövedelmezett. Ha iskoláink mind, amint reméljük, a folyó tanév végén felkarolják az ügyet és az „*Emléklapokat*“ tömegesen megrendelnék, úgy jelentős eredményt várhatunk.

Könyvkiadványaink jövedelme már hosszú idő óta körülbelül ugyanazt az eredményt mutatja. Egyes kiadványaink jelentékeny összeget jövedelmeznek, mint pl. az imakönyv és az olvasókönyvek; de tapasztalatból tudjuk, hogy vannak még tanítók, akik egyik-másik könyvünket még eddig nem fogadták be. Még imakönyvünket is, melynek használatát pedig a pesti izr. hitközség is megengedte és ajánlotta, nem minden kartárs használja, pedig csakis így lehetne könyvkiadványaink jövedelmét állandóan növelni.

Az *értékpapírok* és a forgó tőke *kamatjövedelme* évről-évre emelkedik, természetesen arányosan az egyesületi vagyon emelkedésével.

A kiadások tételeiből csak azt kívánjuk konstatálni, hogy a vezetőség ott, hol segélynyújtásról volt szó, nem zárkózott el attól, hogy esetleg túllépi a költségvetés által megállapított határt; viszont a kezelési költségeket, meg az Értesítő körüli kiadásokat észszerű takarékossgal leszállítani igyekezett. Mennyiben igaz ezen állításunk, bizonyítja a következő összehasonlítás:

Kiadtunk	1904-ben	1905-ben
Segélyekre és ösztöndíjakra.	6893.—	7263.20
Az Értesítőre	3334.94	2927.63
Az ügyvezetés költségeire	5704.08	4078.36

A 7263.20 koronából segélyeztünk 5 tanítóözvegyet a 400 koronával, 12 tanítói árvát 100—120 koronás tételekben összesen 1180 koronával, adtunk 39 rendes tagnak betegsegélyt, 18 tanítónak rendkívüli segélyt; azonkívül adtunk 58 nem tagnak kisebb segélyt. Ösztöndíjat adtunk 635 korona 20 fillért 11 tanítógyermeknek és egy tagtársunknak.

Az ügyvezetés költségei az idén erősen apadtak, e címen 1625 koronával kisebb összeget adtunk ki, első sorban azért, mert az 1904. évben a közgyűlés és a Wechselmann-ünnepély költségei is e cím alatt lettek elszámolva. De apadt e tétel a vezetőség észszerű takarékossga által is, a kimutatott 1281 korona 28 fillér rendes kezelési költségben befoglaltatik a titkári iroda új felszerelésére kiadott 160 korona beruházási költség is.

Tagtársaink tudják ugyanis, hogy 1905. július havában *Stern* Ábrahám igazgató a fiúiskola egy szobáját átengedte egyesületünk titkári hivatala szá-

mára. E helyiséget természetesen fel kellett szerelni gázlámpákkal s vezetékkel és irodai butorokkal. A 160 korona felszerelési költség erre vonatkozik.

A rendkívüli költségek címén kimutatott 370 korona kiadást a hitoktatási tanterv ügyében készített memorandum okozta, melynek nyomtatási, szétküldési és szerkesztési költsége 340 koronát tett ki.

A rendes kezelési költséget magyarázzák és egyszerismind titkári hivatalunk nagy munkájáról nyújtanak képet a következő számok, melyeket könyveinkből jegyeztünk ki. Az egyesület címére érkezett, az iktatóba bejegyeztetett és elintéztetett az 1905. év folyamán 1200 irat, 825 levelet pedig irt és expedált titkárságunk ez év folyamán tagtársainkhoz és a különféle hatóságokhoz. Hogy a titkári működés ezen *egy* ága is mily nagy munkát involvál, ezt e számok alig árulják el.

Az Értesítő az idén is bő ivszámában jelent meg; az 1905. XXX. évfolyam 27¹/₄ ívet tesz ki. Az Értesítő ívszámának ez állandó gyarapodása is egyik jele egyesületünk fejlődésének és virágzásának. Lapunk első sorban hű krónikása akar lenni mindazon eseményeknek, melyek a közp. választmányi üléseken és az ebből kiküldött bizottságok ülésein előfordultak. De Értesítőnk, mint az egyetlen magyar zsidó pedagógiai lap, kell, hogy az általános pedagógiai kérdéseken kívül, különösen figyelembe vegye a felekezeti tanügy és iskolaügy újabb fejlődését. Értesítőnk e feladatoknak meg is kívánt felelni, ez adja okát annak, hogy az Értesítő költségei az utolsó években szaporodtak, de ez a szaporodás már az 1904. évben elérte tetőpontját és most egy nivón mozog. De e kiadással szemben önérzetesen hivatkozhatunk arra, hogy tagjaink és a magyar tanítóvilág általános véleménye szerint, Értesítőnk egyike a legértelmesebb és a legjobb magyar pedagógiai lapoknak.

Alapítványaink a megyeri *Krausz* Lajos 10.000 k.-ás kettős alapítványán kívül az idén annak ellenére, hogy alapítványi segélyek címén 2741 koronát adtunk ki, 2197.55 koronával gyarapodtak, amint azt „az alapítványok kezelése” című kimutatásban részletesen feltüntettük.

A „Vagyonkimutatás”-ban pedig részletesen kimutatjuk, hogy egyesületünk vagyona jelenleg 191106.55 korona. Közelédünk tehát a 200.000 ezer koronányi vagyonhoz. Tagtársaink sokszor tapasztalt buzgalmától és a körülményeknek csak az eddigieknél valamivel kedvezőbb konstellációjától függ, hogy az 1907. év nyarán tartandó közgyűlésnek kétszázezer korona egyesületi vagyonról tegyünk jelentést. Adja Isten, hogy úgy legyen!

Hajnal Jakab,
egyes. titkár.

A rajz- és énektanítás a zsidó elemi iskolákban, tekintettel az új Tantervre és az Utasításokra.

Büszkeségünk az iskola. Nehéz körülmények között, nyomasztó anyagi gondok mellett fentartják hitközségeink felekezeti iskoláikat. Tudják, hogy a zsidó vallás erőssége rejlik bennük, mindegyik egy-egy védőbástyája felekezetünknek. Vidéki kartársaink pedig buzgó, lelkiismeretes, önfeláldozó tanítók, kik a zsidó iskolák színvonalát oly magas fokra emelték, hogy azok vetekednek bármelyik

felekezeti iskoláival, de megállják a versenyt a jó sorsban és anyagi gondokkal nem küzködő állami iskolákkal is. Minisztereink évi jelentéseikben dicsérve említik a zsidó iskolákat és különösen magasztalják őket magyarságukért. Mindegyik iskola buzgó terjesztője, apostola a magyar nyelvnek, magyar érzésnek és hazafiságnak. Némely nemzetiségi vidéken a zsidó iskola az egyetlen iskola, hol magyarul beszélnek, és a zsidó tanító köztük az egyetlen, aki magyar érzésű. Hogy ehhez mily önfeláldozó munka szükséges, azt csak az tudja, ki nem sajnálta a fáradságot, hogy vidéki iskoláink állapotát megismerje. Hitközségeink nagy áldozatkészséggel tartják fenn és látják el iskoláinkat, de a megváltozott viszonyok és anyagi gondok mellett ez oly sok nehézséggel jár, hogy iskoláink sok helyen nélkülözik a szükséges felszereléseket és azt a tanító önfeláldozásának kell pótolni. Mindezt pedig a zsidó tanító intelligenciájának, a zsidó gyermekek észbeli tehetségének, mindkettő szorgalmának és buzgóságának köszönhetjük.

A zsidó iskola — egy tantárgy-csoport kivételével — elvégzi ideálisan az elemi iskola feladatát. A reáltantárgyakhoz járul még a sok héber, amit szintén el kell gyermekeinknek végezni. És így *érthető*, de nem menthető az, amit eddig iskoláink a *művészeti* tárgyak tanítása körül elmulasztottak. Ép az, hogy iskoláink színvonala oly magasan áll, jogosít fel bennünket arra, hogy hiányait és hibáit őszintén és leplezetlenül feltárjuk, hogy ezzel is segítsünk és buzdítsunk. Vannak az országban zsidó iskolák, ahol e téren sincs már semmi kívánni való, de ezek oly csekély számmal vannak, hogy a nagy tömeg mellett számba sem jöhetnek. Dicséret és tisztelet e kivételeknek, de nem ezekről akarunk most szólni.

Ha kutatjuk, hogy mi az oka a rajz- és énektanítás elhanyagolásának, számos dologra fogunk akadni. A rajztanítás elhanyagolásának oka abban a túlzott vallási felfogásban keresendő, mely tiltottnak vélte valaminek a képmását akár lerajzolni, akár kifaragni. Ez a felfogás volt az, mely évezredek keresztül meggátolta, hogy képzőművészet fejlődjen a zsidóság között. Hogy ez sem idegen tőlünk, mutatják neves festőink és szobrászaink. Rajzot nem láttak a zsidók maguk előtt, nem gyakorolták, fontosságot nem tulajdonítottak neki, erről egyáltalán nem tudtak. A zsidó lélek egyáltalán hajlik a tisztán szellemi élethez, fontosnak csak a szellemi élet működését tartja és előtte rajz, torna, ének és zene haszontalan foglalkozás. Ezzel a véleménnyel kell megküzdenünk még most is az öregekkel szemben. Hisz a régi tanítás a szemléltetést egyáltalán nélkülözte századokkal Pestalozzi után. A test épségére pedig egyáltalán nem ügyeltek, hisz a zsidó nép testileg és szervezetileg gyöngébb, mint a körülötte lakó többi embereké, kik nem élnek annyira szellemi életet és többet is törődnek testükkel. Érthetlenebb az ének elhanyagolása. Zsidó ének és zene van. A zsidó énekmotívumot fel lehet ismerni bármelyik alakban, tehát az létező valami. Zsidó dalaink végig kísérték bennünk az egész történelmen keresztül és visszatükrözik azt. Hol víg, hol bánatos, szomorú, amilyenek az események. A zsidó emberek legnagyobb része jó fülű és jó torkú, kik énekelni tudnak és hamar is tanulnak valami dalt. Az éneket magát pedig mégse vitték be az iskolába. Ennek az volt a fő oka, hogy nem volt mit énekelni. Az egyházi éneket a gyermek tudta, mert megtanulta a templomban. Aztán meg visszatetsző is lett volna éneket énekelteni az iskolában, mikor annak ott sem ideje, sem helye. Népdalokat énekeltesse nek? No, attól még akkor igen távol állottunk. Sem a magyar nyelv tudása, sem a néppel való érintkezés nem volt olyan nagy, mint most. Hisz nincs több, mint 20—30 éve, hogy a többi iskolába bevitték. Aztán meg tanítóink nagy része a zsidó képzőből került ki, ahol akkor e tárgyak tanítására vonatkozólag az általános zsidó felfogás volt a mértékadó. Tanították, nem mert fontosságát felismerték, hanem mert a miniszterium megparancsolta, hogy ennyi óraszámot be kell állítani a tantervbe. E tárgyak tanítása nem volt elég

tudatos és mély. Nem tanították ezeket oly alaposággal, mint ahogy azt megkivánni lehetne. A tanítók túlnyomó nagy része kiment zenei és rajztudás nélkül, vagy pályájukon 2—3 év alatt elfelejtették azt is, amit tudtak. A viszonyok egynéhány év óta már ott is megváltoztak és reméljük, hogy nem-sokára pótolva lesznek e régi hiányok is.

Ezek azok az okok, amelyek miatt a rajz és ének tanítását fontosságukhoz méltóan a zsidó iskolákban elhanyagolták. A tárgy fontosságának lebecsülése, a tanítók ebbeli tudásának és készütségének a hiánya. Ezeken az akadályokon azonban ma már túlvagyunk. Minden modern tanító felismerte a tárgyak fontosságát, hasznát, lélek- és kedélyképző voltukat és ha felismerte, tudom — ismerem a zsidó tanítók buzgóságát — hogy esetleges hiányos készütségét pótolni iparkodott. Hivatkozom azokra a felvilágításokat és útbaigazításokat kérő levelekre, amelyeket a központban élő tanítók vidéken levő kartársaiktól kapnak. Dicséretére válik kartársainknak, hogy iparkodnak a hiányokon segíteni és buzgón tanulnak. Bátran utasíthatom őket az új Tantervhez, amely kitűnő útbaigazítást ad és feleslegessé tesz minden más szakkönyvet.

Az órák beállítása, a tárgyak meghonosítása nem jár nehézséggel. Ahol még nincsenek bevezetve, ott meg kell azt tenni, meg kell fontosságukat magyarázni. Osztatlan iskolában sem okoz nehézséget, mert 2—3 osztályt össze lehet vonni tanításuknál. Az eszközök pedig úgyszólván semmi költséget sem kívánnak. A rajz tanításához szükséges eszközöket a tanító vagy a saját vagy a gyerek lakásáról hozhatja. Ebben a tekintetben jobban el vannak látva, mint itt a fővárosban, ahol a tanácsnak drága pénzen kellett ezeket beszerezni. Kíváncos ugyan a rajztömb, (*Györgyi-féle álló rajztömb*), de ahol ez nincs, ott vegyenek a gyermekek 2 fillérért fehér csomagoló papirost, amiből 8 rajzlap kerül ki. Az énekhez kell pedig egy hegedű és egy jó daloskönyv (*Emke-féle*), vagy még az se, ha a tanító kívülről tudja a dalokat.

Rajz.)*

A legnagyobb eltérés a régi és az új Tanterv között a rajz tanításánál van. Az új Tanterv teljesen szakít a minták rajzoltatásával, helyesebben lemásoltatásával és létező tárgyakat rajzoltat. Ezzel bevonul az iskolába az eleven szemléltetés, megfigyelés és főképp az önmunkásság. A lélekölő, unalmas és semmi hasznot nem hajtó régi módszer helyett az új Tanterv módszere tekintettel van a gyermek egyéni tehetségeinek és hajlamainak megnyilvánulására. A gyermek már kiskorában — iskoláztatás előtt — rajzol, nem vonalat, 50—100-at egymás mellé, hanem tárgyakat, amik körülötte vannak, eseményeket, alakokat képzeletéből. Ezt a játssi rajzolást kell tudatossá és művészivé fejleszteni. A rajz emellett minden tantárgy szolgálatába szegődik, midőn a megismert tárgyakat és eseményeket lerajzoltatjuk emlékezetből.

Kitűnően van kidolgozva az Utasításokban a rajz tanításának módszere, eszközei és anyaga; e szakasz méltán dicséri *Györgyi Kálmán* szakavatott tollát, ki ez új módszer terjesztésének és fejlesztésének egyik legbuzgóbb embere.

Az új rajztanítás főelőnye abban van, hogy a gyermeket az önálló megfigyelésre és munkára szoktatja, megtanítja a gyermeket *lát*ni és a látottat hűen, szabatosan visszaadni. Ezek pedig oly tulajdonságok, melyek nem minden embernek adattak meg, melyeket fejleszteni kell, melyek igen hasznosak mindenkor. E tulajdonságok elsajátítására a gyermekkel szemlélet után és emlékezetből kell rajzoltatni, amikor is az utóbbi már az elsőnek úgyszólván alkalmazása. Ezekhez járul még a felső fokon a színezés, mikor is a gyermek tapasztalat útján megtanulja a színekkel való bánást, a színkeverést és fej-

*) Lásd e tárgyban írt cikkemet az Izr. Tanügyi Értesítő XXIX. évf. 3. és 4. számában, 1904. márc. és ápr. szám.

lódik a színérzéke. Az ilyen rajztanítás kitünő segédeszköz a tanítónak minden tantárgynál. Egy pár vonással ő maga, vagy pedig a gyermek felrajzol a táblára bármilyen tárgyat és beszélnek róla. Azáltal, hogy a gyermekeket kivisszük a szabadba vázlatkönyvükkel és ott rajzoltatunk levelet, fát, tájéket, megkedveltetjük vele a természetet, mindnyájunk édes anyját. Kedélyképzőbb, lélek-nemesítőbb dolog ennél nincsen. Ki a természetet igazán szereti, abban gyönyörködni tud igaz lélekkel, az rossz ember nem lehet. Ennek elérésére pedig a rajz ilyen tanítása hatalmas eszköz.

Rajzot tanítunk már az első osztályban, fiuknál és lányoknál. Az is olyan balga és téves felfogás volt eddig, hogy lányoknak nem kell rajzolni. Az eszközök, melyekkel mi a rajztanítást bevezethetjük iskoláinkba, oly szerények és olcsók, oly könnyen megszerezhetők és megcsinálhatók, hogy az bizonyára egy tanítót sem fog visszatartani attól, hogy ezek miatt a rajzot be ne vezesse iskolájába e módszer szerint. Az a tanító, aki eddig a módszerről maga is keveset tudott, vagy pedig tökéletlennek hiszi magát a rajzolásban, az Utasítások szerint eljárva, könnyen megtanulhatja maga és taníthatja is. Teljesen részletesen kidolgozott módszer, teljes anyagfelosztás van a Tantervben és mindenkit csak rábeszélhetünk, hogy próbálja meg, meg majd a dolog. Csak a kezdet nehézségein kell túlesni; a tárggyal járó számtalan előny, a kedv, mellyel a gyermekek azt csinálják, csakhamar amugy is megkedveltetik majd azt a tanítóval. Haszon és előny származik ebből iskoláinkra, beköltözik egy kis eleven élet oda és iskoláink majd e téren sem maradnak mögötte az ország többi iskoláinak. Fejlesztjük vele az izlést, a szeretetet a képzőművészetek, a szép és a nemes iránt.

Ének.

Az énektanításnak — a Tanterv szerint — kettős célja van. Alaki célja az, hogy fejlessze a gyermek zenei érzékét és hasson a kedélyvilágára, tárgyi célja pedig az, hogy minél több és szebb dalt sajátíttasson el a gyermekkel. Ismerje meg a gyermek a népköltészet gyöngyeit, ápolja és terjessze azokat. Válgják mintegy letéteményesévé a népköltészet kincseinek, hogy a rohamosan pusztuló nemzeti élet eme gyönyörű megnyilvánulásai el ne vesszenek. Emellett az ének kitünő fegyelmező eszköz, neveli a gyermekben az együvé tartozás érzését, a szeretetet és megbecsülést egymás irányában. A módszer pedig, ahogy azt tanítsuk, szintén kettős. Az alsóbb (I—II.) osztályokban tanítsuk az éneket hallás útján, a felsőbb osztályokban (III—VI.) pedig hangjegyek szerint. A Tanterv ez a része, mely a hangjegy szerint való tanításra vonatkozik az egész nagybecsű munka legkevesebbé sikerült része, tele zavaros, értelmetlen helyekkel, ellenmondásokkal. Aki irta, nem volt tisztában az elemi iskola céljával, sem a gyermekek tehetségével és tudásával, de nem számolt a tanítóképzők által nyújtott tudással, a tanítók előkészültségével sem. Mert mikor az egyik oldalon azt mondja — és ez természetes — hogy gyermekeknek csak abszolút becsű és értékű dalt tanítsunk és már a következő oldalon azt mondja „viszont a III. osztálytól kezdve a Tanterv nem mellőzi a hangjegyek szerint való énektanítást, bár megengedi, hogy még a III. és IV. osztályokban egy-egy dal hallás után tanítható,” hát ez tiszta ellenmondás, mert lehetetlen. Az I. és II. osztályban analitikai úton való énekgyakorlatot végeztetünk, a hangjegytanítást a III. osztályban kezdjük meg: hát taníthatunk mi a III. és IV. osztályban heti 2 óra alatt annyit, hogy mellőzve a hallás útján való tanítást, tisztán kottából tudjon az egy dalt leénekelni. Ki van zárva, hogy a 8—12 éves gyermek a leglelkiismeretesebb tanítás mellett is 2 év alatt megtanuljon annyit, hogy tudjon kottából leénekelni egy abszolút becsű és értékű dalt. Emellett a hangjegy szerinti tanítás oly fárasztó, unalmas, lelketölő munka, hogy ott kedélyképzésről, lélek-nemesítésről szó sem lehet. Aztán meg a tanítók legnagyobb-

része nem is ért hozzá, mert nem ebben az irányban tanították őket. Könnyű zenetanároknak, akik elemi iskolában nem tanítottak, olyasmit követelni, amit ők maguk soha sem próbáltak. A Tanterv még azt is követeli, hogy a hangjegyszerinti éneklés készsége addig is fejlesztessék, hogy a gyermek egy ismert dalt kottázzon le. Tehát zeneszerzőket képezzünk! Az egész hangjegyszerinti éneklés kiküszöbölendő és későbbi időre, a középiskolák felső tagozatára, az ifjúsági egyletekre bízandó. Tanítsuk meg a gyermeket a III. osztálytól felfelé a hangjegyek elnevezésére, leírására, az ütemre, a hangok dinamikai értelmezésére, a felemelt és leszállított hangok eltérésére és különösen a hang magasságára és mélységére, akkor, amikor a hangjegyek felfelé vagy lefelé iratnak, hogy így mintegy szemléletileg lássa ezt maga előtt a gyermek, ez untig elegendő az elemi iskolában. Ha a gyermek ennyit tud az elméletből, emellett tanul minél több igazán szép dalt, akkor bizonyára megkedveltetjük vele ezt a tantárgyat is, és később — ha arra buzdítjuk — tovább fogja fejleszteni ezt a készséget is. Ha ennyi tudással megy ki a gyermek az elemi iskolából és felkeresi az ifjúsági egyesületekben alakított énekkarokat, ott bizonyára rövid idő alatt megfogja tanulni a hangjegyolvasást és értékes tagja lesz a karnak. De 4 éven át gyötörtetve a hangjegyolvasással, mikor ott eredményt el nem ér, csak elveszti a kedvét örökre minden énekléstől.

Nagyon jó és hasznavehető utasításokat ad a Tanterv a hallás útján való tanításhoz. Először a szöveget magyarázva a gyermeket beleringatjuk abba a kedélyhangulatba, melyet a dal megkíván, könnyen fogja azt megtanulni. Nagy súlyt helyez az ütemezésre, mely mindig egyszerű, könnyen érthető és egyöntetű legyen. Fontos a dal dinamikai előadása, mellyel a szép előadást sajátíthatjuk el.

Teljesen elhanyagolták a gyermek hangszerveinek kimélését és egészségét. Pedig ez ebben a korban, amikor a hangszervek fejlődnek és változnak, igen fontos. Nagyon jó útbaigazításokat és tanácsokat ad erre nézve is a Tanterv. Ajánlom ezeket kedves kartársaim figyelmébe, mert fontosságuk megérdemli a fáradságot.

Az anyagra nézve csak ép a tárgyköröket jelöli meg a Tanterv. A legtöbb dalt persze a népdalok köréből vesszük, melyekhez járulnak még a műköltészet becses termékei. Nagy súly helyezendő a szövegre, melynek szintén abszolút értékűnek kell lenni, így tehát kiküszöbölendők a direkt iskolai célra készült termékek, melyek nem állnak irodalmi színvonalon.

A zsidó iskolának e célokon kívül még egy fontos, speciális feladatuk is van, melyre eddig kevés ügyet vetettek, mely pedig fontosságánál fogva megérdemli a figyelmet. A zsidó templomi énekeket gondolom. Templomi énekeink gyönyörűek, magasztosak. Dallamuk fenségesek, áhitatot terjesztők. Pontos, zenei előadásukra azonban eddig kevés ügyet vetettek. Hisz legnagyobb részük még le sincs kottázva, vagy legalább is nem a gyermek énektudásához és képességéhez mértén. Kívánatos volna az egyházi dalokat összegyűjteni, könnyen lekottázni és a gyerek kezébe adni. Ezzel elérnők azt, hogy az egyházi énekek előadása az egész országban egyöntetű lesz és az énekek megtisztulnak azoktól a felesleges sallangoktól, melyeket csak izléstelenség rakott rájuk. Így lehetne egy oly nemzedéket nevelni, mely ének és zenei tudásával az istentiszteletet még fenségesebbé és magasztosabbá tenné.

Bárd Vilmos.

Egy siketnéma-vak leány tanítása.

Egy magyar pedagógus sikere.

Siketség! Van-e ennél nagyobb szerencsétlenség? Nem hallani a madarak énekét, a bogárkák zümmögését, a méh dongását! Nem gyönyörködhetni a zene lágy ritmusában, az ének fülbemászó melódiáiban! A siket nem érti környezetének beszédét, nem hallja anyjának szerető szavát, nem testvéreinek incselkedéseit, pajtásainak vidám kacagását. Őt nem hatja meg hozzátartozóinak zokogása, nem vidítja fel társainak vidámsága. Néma szegénynek nemcsak a szája, hanem a szíve, a lelke, az érzése is. És ha a siketnéma intézet visszaadja neki némileg a beszédet, megtanítja úgy ahogy beszélni, kedélyvilága azért borus marad, idegenként halad egy ismeretlen világban és csak akkor vidul fel némileg, ha sorstársai körébe kerül.

Vaknak lenni, van-e ennél nagyobb boldogtalanság? Nem láthatni az ég azurkék domborúságát, nem gyönyörködhetni a virágok színes tarkaságában, a nap fényében, a hold sápadt világosságában, a csillagok milliárdjainak ragyogásában! Nem látni a rét zöld pázsitját, a gabonakalászok ringását, a fáknak magasba törő koronáit. A távolban elvesző hegység kéksége, a frissen hullott hó fehérsége és mindaz az ezernyi gyönyörűség, mit a természet számunkra nyújt, nem létezik a szerencsétlen vak számára. Nem látja édes anyja mosolyát, nem veszi észre szemének bús csillogását; a festészet remekei, a szobrászat műalkotásai, az építészet csodái mind ismeretlen fogalmak előtte. Sötét szegénynek nemcsak a szeme, hanem a lelke, a szíve, az érzése.

A *természet mostoháinak* szokták a siketnémát is, a vakot is nevezni. Ez az elnevezés annál is inkább találó, mivel mostoha gyermek alatt félárvať ért a köznép. Akinek tehát vagy édes anyja, vagy édes atyja nincs. És akár milyen szánandó is az ilyen gyermek, akad számára vigasztalás is az ő szomorú életében. Ha mostoha apja korholja, édes anyja lágy keze simítja végig borus arcát; ha mostoha anyja gyötri, édes apja résztvevő tekintete önt beléje új életerőt. A siketnéma gyermek, aki lát, látása által kárpótoltatik részben nagy veszteségeért. A vak gyermek, aki hall, hallása útján tesz szert életörömekekre.

De mit mondjunk olyan gyermekről, aki siketnéma is, vak is! Olyan apátlan-anyátlan árvához hasonló az, ki teljes idegenek közt él és akit, ha jobbról valaki megüt, vigasztalás helyett balról is megvernek. Ha a négyérezékű gyermeket a természet mostohájának nevezzük, a háromérezékűt jogosan a *természet árvájának* mondhatjuk.

Sajnos, a természetnek nemcsak mostoha, hanem ilyen árva gyermekei is vannak meglehetősen számmal. Ez annál nagyobb szerencsétlenség, mivel rendes körülmények közt az ilyenek kiképeztetése — legalább eddig — a lehetetlenségek közé tartozott. Mert a siketnéma gyermeket úgy tanítjuk a beszédre, hogy a hangokat, melyeket siketsége folytán füle útján nem tanulhatott meg, tapintása útján, de főleg látása által érzékeltetjük és utánoztatjuk. A vak gyermeket pedig úgy tanítjuk olvasásra és írásra, hogy amazt élőszóval magyarázzuk meg neki, emezt pedig tapintás útján utánoztatjuk. De mit tegyünk olyan gyermekkel, ki sem nem lát, sem nem hall? Hogyan tanítjuk meg beszélni, írni, olvasni, hogyan nyissuk meg a lelkét és adjuk vissza a természetnek e veszni induló gyermekét?!

De a haladó tudomány útjában újabb és újabb diadalokat arat. Az a tudomány, mely a Mont-Blankra vasutat vezet, mely átszeli a Simplon-hegyet, mely távoli világrészeket hoz közel egymáshoz és áthidalja a világóceánt; az a tudomány, mely megbirkózik a tüdővésszel és az emberiséget megtizedelő más betegségekkel, a siketvak gyermek előtt sem haladhat el tétlenül. És tényleg, már több mint egy félszázad óta egyes kiváló gyógypedagógusok foglalkoznak siketvak gyermekek tanításával, teszik azt pedig oly bámulatos

eredménnyel és sikerrel, hogy méltán kiérdemlik kortársaiknak és az utókornak bámulatát és elismerését.

Az első ilyen siketvak gyermek, kivel rendszeresen foglalkoztak, *Bridgman Laura*, egy amerikai leány volt. Ennek életéből röviden a következőket közlöm.*) Születésekor teljesen ép és egészséges volt. Két éves koráig egészen rendesen fejlődött és már beszélni is tudott kissé. 26 hónapos korában vörhenybe esett. A betegség szemét és fülét is megtámadta s néhány hét alatt a hallása teljesen, látása pedig majdnem egészen tönkre ment. Két évig tartó betegeskedés után Laura annyira fellábadt, hogy a házban járhatott-kelhetett. Tájékozásánál, minthogy szaglási érzéke is igen sokat szenvedett, kizárólag tapintási érzékére volt utalva.

Ama kevés szót, melyet betegsége előtt tanult, csakhamar elfelejté, így úgyszólván semmiféle módja sem volt, hogy magát környezetével megértethesse. A vele való érintkezésnél természetesen csak néhány jelre lehetett szoritkozni.

Állapota nagyon szánalmas volt, s így emberi, valamint tudományos szempontból véve igen jelentőséges eseménynek tekintendő, hogy *dr. Howe*, a vakok bostoni intézetének hírneves igazgatója, elvállalta, hogy a szerencsétlent pártfogásába veszi. Laura 8. életévének betelte előtt, 1837-ben került a bostoni intézetbe.

Különösen igen érdekes a tanítása kezdetén alkalmazott eljárás. *Dr. Howe* a gyakrabban előforduló tárgyak neveit: mint kés, villa, kanál, tál, szék, könyv, kis papírszallagoeskákra kinyomatta domboru, tapintható betűkből. E szallagok egyikét, pl. azt, melyre a „kés“ szó volt kinyomtatva, egy késre erősítette. Erre kezébe adta Laurának a kést, amelyre a papírszelet fel volt ragasztva s azt, valamint a rajta levő betűket megtapintatta vele. Majd még egy teljesen azonos papírszeletet a „kés“ felirattal külön is odatett és mindkét mutató ujját a papírokra fektette, így érzékeltetvén az azonosság fogalmát. Laura könnyen látszott megérteni azt, hogy a szeletkéken levő jelek egyenlők, de többet még nem tudott. Howe más tárgyakkal is épp oly kísérleteket tett. Csak harmadnap értette meg Laura, hogy a szeletkéken levő betűsorozatok jelei azon tárgyakkal, melyekre erősítve vannak. Ez abból tünt ki, hogy a „chair“ (szék) felírással szeletet egy székre tette, majd ismét egy másikra, miközben értelmes mosoly vonult végig ajkain, mutatván mesterének abbéli látható megelégedését, hogy leckéjét megértette. Ezáltal Laura arra a tudatra ébredt, hogy a tárgyak nevekkal jelöltetnek meg.

A papírszeletkéek szétvagdalása arra tanította Laurát, hogy a szavak betűkből állanak. Miután azonban a betűkkel való érintkezés hosszadalmas és nem mindig alkalmazható, *dr. Howe* megtanította a siketnémák ujj abc-jére, mely abból áll, hogy a jobb kéz ujjai más-más helyzetben egy-egy betűt jelentenek. Ez annyira megkönnyítette a tanítást, hogy Laura meglehetősen rövid idő alatt megtanulta a beszédet s elég szép műveltségre is tett szert. Kenyerét kézimunkák készítése által kereste meg. 1889-ben 60 éves korában halt meg.

Még nagyobb sikert ért el egy vak-siketnéma gyermek oktatásával *Miss Sullivan*, ki a híres *Keller Helén* tanítónője volt, akit annyira vitt, hogy sikerrel látogatta az egyetemet és tudományos értekezéseket írt. *Keller Helén* tanítása annyival is inkább mondható sikeresebbnek, mert ő a hangos beszédet is megtanulta. Miután azonban ő tanításának módját önéletrajzában részletesen leírta, amely könyv jó magyar fordításban is megjelent**) nem kívánunk vele bővebben foglalkozni. Eddig több mint 50 ilyen siketvak gyermek

*) L. bővebben W. Jeruzsalem: *Laura Bridgman, Erziehung einer Taubstumm-Blinden*, Wien 1890.

**) *Keller Helén önéletrajza*, fordította *dr. Boross György* 1905.

tanításáról van a szakembereknek tudomásuk, akiknél több-kevesebb eredményt értek el.

Körülbelül másfél év óta egy magyar zsidó gyógypedagógus is foglalkozik egy ilyen siketvak gyermek tanításával és már ezen rövid idő alatt is oly szép eredményt ért el, hogy érdemes módszerével bővebben foglalkozni. *Adler Simon*, az izr. siketnémák intézetének tanára ez, kinek neve lapunk olvasói előtt nem ismeretlen, mert állandó munkatársa lapunknak; egyesületünknek és központi választmányunknak is régi tagja és az egyesület életében és küzdelmeiben igen élénk részt vesz. Mint szakember és tanító is elismert jó hírnévnek örvend.

1904. nyarán hoztak *dr. Szily Adolf* egyetemi tanárhoz, a világhírű szemorvoshoz, egy *Egri Margit* nevű jól fejlődött 7 éves leánykát, ki négy hónappal annakelőtte agyhártyagyulladás következtében megvakult és nagyrészt megsiketült.*) Már a vizsgálat elején kiderült, hogy nála a látóképesség a fényérzésnek legutolsó nyomával együtt végleg elpusztult. De megmaradt még a hallásból valami, annyi, amennyi legalább időnkint fülbekiáltás által lehetővé tette, hogy az ember magát vele némileg megértesse. Azonban fülorvosi vélemény szerint siketsége szintén gyógyíthatatlan és a hallás teljes elenyészése várható volt. Minthogy a gyermeknek beszélő képessége akkor még, korának megfelelőleg, teljesen ép volt, ennek megtartása és fejlesztése érdekében a gyors cselekvés fölötté szükségesnek mutatkozott.

Dr. *Szily* akkor érintkezésbe lépett *Kohner Zsigmond*, udv. tanácsos, a pesti izr. hitközség nemesen érző elnökével és *Deutsch Sámuel*, az izr. siketnémák intézetének elnökével és közös fáradozásuknak sikerült a kis *Egri Margit* kiképzése számára a kellő anyagi eszközöket megszerezni azideig, míg az épülő *Wechselmann*-féle vakok intézetében majd biztos menedéket talál. *Adler Simon* kartársunkhoz fordultak, ki készségesen vállalkozott arra, hogy a kis Margitot saját otthonába felveszi és vele szakszerűen foglalkozik.

Nem kis feladatra vállalkozott ezzel *Adler* és kellett, hogy ember legyen a talpán, hogy feladatának sikerrel meg is felelhessen. Igaz, hogy előtte voltak *Bridgman Laura*, *Keller Helén* és mások buzdító példái, de azoknak esetei részben eltérők voltak; megnehezítette feladatát az, hogy ő mint nagyon elfoglalt ember idejének csak egy igen kis részét szentelhetette Margit tanításának. Megkönnyítette munkáját az, hogy Margit még igen jól emlékezett a betegsége előtt természetes módon elsajátított beszédre és hogy nagyon okos, intelligens gyermek, kinek felfogó képessége jó. Kezdetben könnyebb volt a tanítás azért is, mert néha még fülbekiáltás útján lehetett vele beszélni. Amint a fülorvosok azonban előre mondták, siketsége napról-napra jobban fejlődött és ma már semmit sem hall. Megnehezítette az oktatást az, hogy tapintási érzéke nem volt kifejlődve. A született vak ugyanis mindig tapintására van utalva, mely tehát a sok gyakorlás folytán annyira fejlődik, hogy részben a látást is pótolni képes. Nem úgy a kis Margitka, ki néhány hónappal ezelőtt még érzékű volt és így nem volt alkalma, sem szüksége, hogy tapintási érzékét a fejlődés oly magas fokára emelje, melyet a vakoknál oly gyakran csodálunk.

Kezdetben Margit megtanulta a Klein-féle írást, mely nem más, mint a közönséges latin nagy betűk nyomtatott típusainak sajátságos írógéppel való leírása oly módon, hogy azok domboru alakot nyernek, tehát megtapinthatók legyenek. Ezt minden vakok intézetében is tanítják és ez átmenetet képez a tulajdonképeni vak-íráshoz. A vak-írás, melyet feltalálója után *Braille-írásnak* neveznek, hat pontból áll, melyek különböző kombinált helyzetekben az abc

*) *Szily Adolf dr.* az „Orvosi Hetilap” januári számában írt róla egy szakszerű kis orvosi cikket „*Magyar Bridgman Laura*” címén, megjelent mint különlenyomat is.

betűit, az összes íráspontozatokat, a számjegyeket és számolási pontozatokat jelentik. A hat persze domboru és megtapintható pont a következő:

1 ● ● 4
2 ● ● 5
3 ● ● 6

Ha most csak az első pontot írjuk, kapjuk az *a* betűt. Megjegyezzük, hogy a mellékelt ábrán a pontok jelölik a betűket, a karikák csak arra valók, hogy a pontok helyzetét jobban feltüntessék.

● ○
○ ○ = *a*
○ ○

Az 1. és 2. pont adja a *b* betűt:

● ○
● ● = *b*
○ ○

Az 1. és 4. pont a *c* betűt:

● ●
○ ○ = *c*
○ ○

és így tovább.

Egri Margit nevét leírva a Braille-írással, a következő sort kapjuk:

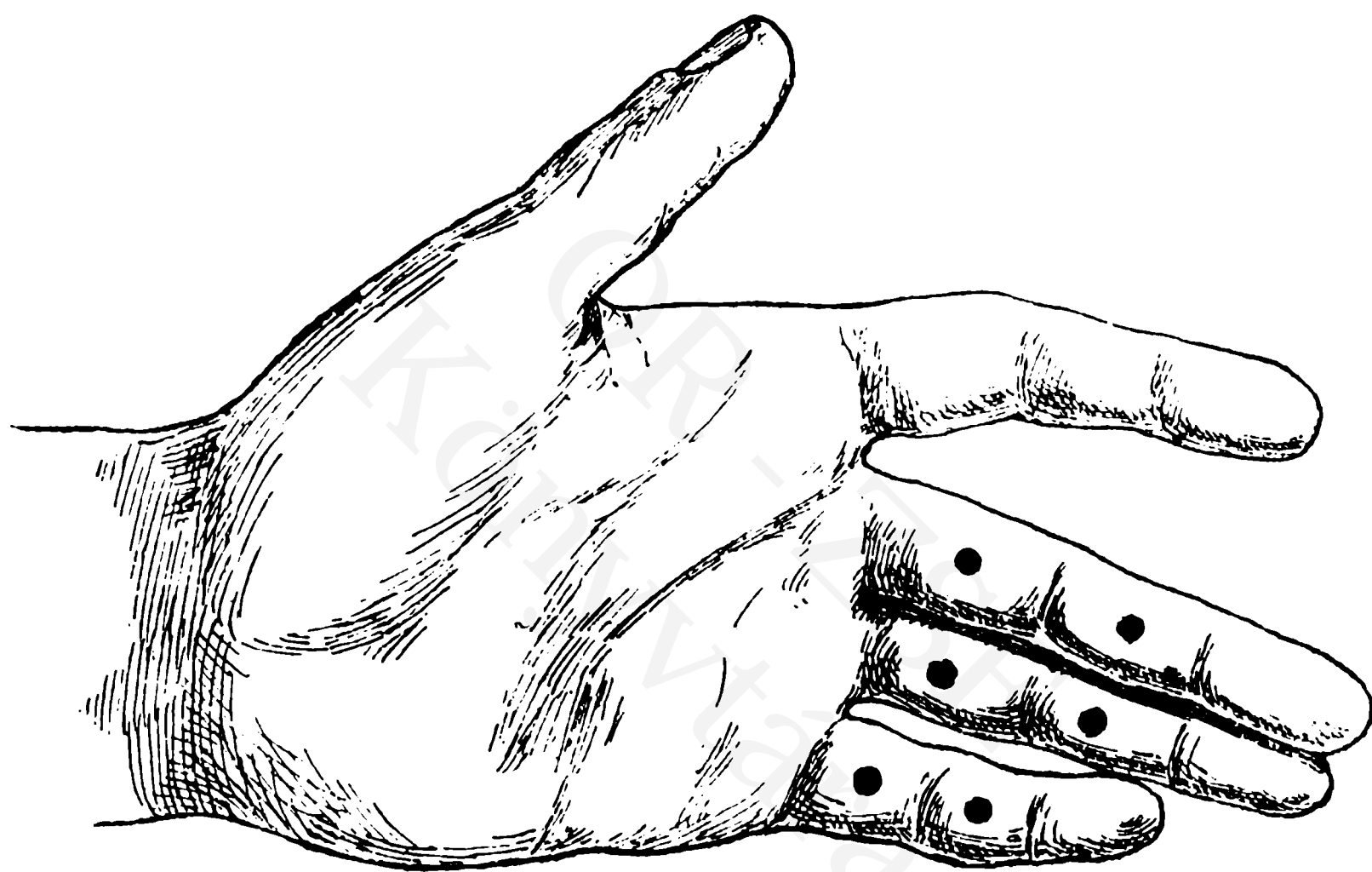
● ○	● ●	● ○	○ ●	● ●	● ○	● ○	● ●	○ ●	○ ●
○ ●	● ●	● ●	● ○	○ ○	○ ○	● ●	● ●	● ○	● ●
○ ○	○ ○	● ○	○ ○	● ○	○ ○	● ○	○ ○	○ ○	● ○
<i>E</i>	<i>g</i>	<i>r</i>	<i>i</i>	<i>M</i>	<i>a</i>	<i>r</i>	<i>g</i>	<i>i</i>	<i>t</i>

Margit ezt az írást is könnyű szerrel megtanulta, annálisinkább, mivel tapintóképesége napról-napra jobban fejlődött és avval együtt járt a tájékozási képesség fejlődése is. De most egy másik baj mutatkozott. Margit hallása néhány hónap alatt teljesen tönkrement és gondoskodni kellett egy olyan egyszerű és lehetőleg gyors módozatról, mely a vele való közlekedést lehetségessé teszi. Beszélni nem lehet vele, mert nem hall, írni nem lehet, mert nem lát. Braille-írással vele érintkezni pedig egy olyan hosszadalmas procedura lett volna, hogy a tanulás igen nehezen haladt volna előre. Itt volt ugyan Bridgmann Laura példája, kivel a siketnéma abc révén érintkeztek, de ennek igen sok akadálya van. Ez elsősorban ma már teljesen ki van küszöbölve a tanításból és Franciaország és Amerika néhány iskoláján kívül ma már a világ összes siketnéma-intézeteiben a tiszta hangoztatási vagy német módszer szerint oktatják a siketnéma gyermekeket. De ellene szólt ennek az alkalmazás nehézsége is. Mert nem könnyű dolog ám ez a siketnéma ujj abc és nagy ügyesség kell ahhoz, hogy valaki azt elsajátítsa, úgy, hogy ma akárhány siketnéma és ezeknek tanárai sem tudják már. *Adler* tehát hosszas gondolkodás után elhatározta, hogy egészen új ösvényen fog haladni és egy olyan tanítási módszert talált fel, mely éppen egyszerűségével és könnyű kivihetőségével fogva bámulatba ejti a szakembert. Ő ugyanis Margit bal kezének 3., 4. és 5. ujjának a tenyér felé eső két-két izét használja fel érintkezési eszközüül, úgy, hogy azokra alkalmazza a Braille-rendszer hat pontját. De nem géppel, vagy tüvel vagy egyéb eszközzel teszi azt, hanem egyszerűen mutatóujjával megérinti az

illető izt olyképen, hogy ha például *a*-t akar mondani, megérinti Margit balkezén a középső ujjnak utolsó izét, ha *b*-t ír, a középső és gyűrűs ujjnak utolsó izét, ha *c*-t ír, a középső ujj utolsó és utolsóelőtti izét és így tovább. Margit ezt némi gyakorlat után nagyon hamar megértette és megtanulta. Hogy a hangos beszédet el ne felejtse, minden ilyen érintkezésnél hangos szóval utána mondja a megértett jeleket. Mutatja a módszer könnyűségét az a körülmény is, hogy nemcsak *Adler* maga, hanem felesége, kis 11 éves leánykája, sőt még a cselédje is megtanulták azt rövid idő alatt, úgy, hogy ma már az egész család igen könnyen tudja magát Margittal megértetni.

Teljes megsiketülése óta beszédének értelmessége és hangja sokat szenvedett; kiveszett a hangsúly beszédéből, hangja elvesztette a modulációra való képességét, kiejtése és beszéde mindinkább hasonlít a siketnémák darabos, nyers, a nyelv minden zenéjét nélkülöző beszédmódjához.

A mellékelt rajz bemutatja a gyermek kezét, az izeken levő pontok pedig a Braille-írás pontozatainak helyzetét.

Miután most a Margittal való érintkezés biztosítva volt, a többi már könnyen ment és csak szorgalom, kitartás és vas türelem kellett hozzá. Margit ma már valóságos kis diák, ki a tudomány minden ágával foglalkozik. Tanul számolni, mihez egy sajátos kis számológépe van. (Kohner Zsigmond ajándéka az). De meg kell jegyezni, hogy a számolás nagyon nehezen megy nála és nem is szeret a számtannal foglalkozni.

Annál jobban szereti a bibliai történetet. A legapróbb részletekre is kíváncsi és nincsen se szeri, se száma kérdéseinek, mikor erre kerül a sor. Káinra nagyon haragszik, kérdi, miért ölte meg Ábelt, hogyan, mivel ölte meg. Kíváncsi, hogy mit csináltak az emberek, mikor az özönviz alkalmával esett az eső, hogyan próbálkoztak megmenekülni? Sokszor saját sorsával hozza kapcsolatba a tanítást. „Isten hat nap alatt teremtette a világot“ tanulja. „Hát a betegséget mikor teremtette?“ kérdé ő. „Isten mindnyájunk atyja!“ tanították. „Az enyém nem!“ mondja ő. „Miért?“ „Egy atyja csak nem akarja, hogy a gyermeke vak legyen.“ Tanítják, hogy „mindnyájan porrá válunk“, „hiszen akkor csupa embereken járunk,“ jegyzi meg erre Margit.

Általában véve nem érzi magát szerencsétlennek. A vakság bántja ugyan, de a siketség nem. Nem is tudja, hogy egészen siket. Azt hiszi, hogy *nagyot*

hall és gyakran kíván *kicsit* hallani (azaz, hogy mindent halljon, hogy ne legyen nagyothalló sem). Tudja, hogy intézetbe fog kerülni és nagyon érdekli annak építkezése iránt. Hol tartanak, mikor lesz kész, mikor nyílik meg?

Tanul földrajzot is, megvan neki Magyarország domboru térképe (dr. Szily vette), amelyen már nagyon biztosan tájékozódik. Megmutatja a Duna folyását, kitapogatja annak mellékfolyóit és biztos kézzel, minden tapogatás nélkül rámutatt egy-egy nevezetesebb városra. Különben is nagyon jó tájékozódó képessége van. A lakásnak minden zugát jól ismeri, minden vezetés nélkül, egész biztonságban jár-keel benne és el tud hozni helyéről egy-egy tárgyat is. Ő csenget a cselédnek. Tudja, hogy kettőt kell csengetni, mert egyet kívülről csengetnek. Mikor a nyáron Nagymaroson laktak, az ottani lakásban is csakhamar eligazodott.

Nagyon jól ismeri környezetét. Ha valaki jön, azt mindjárt megtapogatja, kérdi a nevét, foglalkozását. Hogy miről ismeri meg az embert, azt nem lehet pontosan tudni. Megpróbálták, hogy beszélgetés közben hirtelen más fogta meg a kezét, s ő azt rögtön észrevette. *Adler* azt hitte, hogy az ujján levő gyűrűjéről ismeri meg őt magát, egyszer levette kezéről a gyűrűt, de Margit azért rögtön ráismert és rögtön kérdezte is, hol a gyűrűje? Nagy áldás a gyermekre nézve, hogy oly jó környezetbe került. Nagy szeretettel csüng nevelőszülőin és ezek is nagyon szeretik. Sokat foglalkoznak vele. Igyekeznek neki minél több fogalmat nyújtani. Egy izben *Adler* elvitte az Erzsébet hidra. A hid elején így szólt *Adler*: Itt kezdődik a Duna! a végén már Margit kérdezte: Hát ilyen széles a Duna? Megható az a barátság, mely Margit és Herminka (*Adler* kis leánya) közt fejlődött. Folytonosan együtt vannak, mindig van valami beszélni valójuk (persze a fentebb leírt módon). Herminka meséli neki, hogy mit tanult az iskolában (a polgári iskola II. osztályába jár) és ebből is sokat tanul a gyermek. Ha valaki jön és beszélgetni akar Margittal, Herminka a tolmács és olyan tüneményes gyorsasággal kopogtatja a betűket az ujjaira, hogy még a szakember is elcsodálkozik.

Margit verseket is tanul. Tud Aranyról, Petőfiről, Eötvösről. Tanulta „a megfagyott gyermeket“ és nagyon sajnálkozott a szegény kis gyermekén. Kérdezte, hogy *Eötvös* látta-e és miképen tudta ezt kigondolni? Van fogalma a költő munkájáról és nagyságáról. Emlékszik néhány kis versikére, melyeket még betegsége előtt tanult meg és azt hiszi, hogy ő gondolta ki ezeket. Ilyenkor azt mondja, hogy ő is költő.

Kitünő szaglási képessége van. Megérez rögtön minden kis szagot. A minap valaki meghalt a házban. Rögtön kérdezte, ki beteg, mi történt, mikor halt meg, mikor lesz a temetés?

Nemcsak az emlékező tehetsége jó, de van élénk fantáziája is. Mindenféle helyzetet gyorsan meg tud érteni és elképzelni. Hasznát veszi ennek a tanulásban is. Mert egy már ismert szónak csak első betűit kell ujjaira kopogtatni, a többi gyorsan kikombinálja és így gyorsabban megy a tanulás. Az ujjain való kopogtatásnál t. i. ő hangosan mondja a megértett és lekopogtatott szavakat sokszor már az első pár jelnél is.

A nő hiúsága már a nyolc éves kis Margitnál is kezd mutatkozni. Szereti a szép ruhát, észreveszi a ruha finomságát, hogy selyemből, bársonyból van-e, a csipke szép-e. Mindenkinek ruháját megtapogatja, vagy ahogy ő mondja szegény, „megnézi“ és aztán ítéletet mond róla. Beszélgetés közben gyakran megtapogatja magát, hogy ruhája rendben van-e, nem csuszott-e valami félre és gyorsan megigazítja. Egy izben Nagymaroson sétált Herminkával, aki vezette. „Kérlek, ne vezess úgy, hogy észrevegyék, hogy vak vagyok,“ mondja a kis nőcske.

Még igen sok mondanivalóm volna a kis Margit tanításáról, előmeneteléről és lelki életéről. De félek, hogy hosszúra nyult cikkemmel már

amugy is visszaéltem szives olvasóim türelmével. Mentségemül azt hozom fel, hogy ez a tanításj eset annyira bámulatba ejtett, annyira kihivta csodálkozásomat, hogy joggal feltételezhettem, hogy olvasóink is érdeklődni fognak iránta és nem fognak szükölködni elismerésükkel a mester iránt, ki ez eredményt el tudta érni, annyival is inkább, mert hiszen vér a mi vérünkéből, hús a mi husunkból.

Rózsa Ede.

Bibliamagyarázat.

Rásit szeretném a népiskola felsőbb osztályaiban magyarázó képében bemutatni. Megmutatom, hogyan képzelem:

Megszólítok egy jobb tanulót: Mondd el Jithró, Mózes II. könyve 18. fejezetének, első versét. Megtörténik, folytatom:

Tudjuk, hogy az izraeliták akkor, mikor Jithró Midjából eljött, hogy vejét meglátogassa, a pusztában voltak és Amálék orvtámadását szerencsésen visszaverték. Feltűnt Rásinak, hogy a szentírás úgy mondja el: hogy *Jithró hallotta*, mintha legalább is két méternyire állt volna, pedig tudjuk, hogy Jithró, Mózes ipja, Midjában lakott. Azért kérdést vet fel Rási: „Micsoda hírt hallott, hogy eljött?” és ezen kérdésében benne van, hogy *hírt* hallott, hírül hozták neki. De miről szólhatott az a hír? Hisz Midján távol esett ide a pusztasághoz, izraelita ember nem vihette a hírt, csak a pogány népek közül való ember vihette a hírt, mely az akkor élt összes népeket és egyes embereket is fölötte érdekelte, t. i. a *Vörös-tenger kettéhasadásának és az Amálékkal viselt háborúnak hírét*. Tehát ezekről hallott Jithró.

Azon is elgondolkodott Rási, hogy miért nevezi a szentírás itt ezen versben Mózes ipját *Jithrónak*, holott előbb a 4. fejezet, 18. versében *Jether* néven nevezte őt, sőt a 2. fejezet, 18. versében *Röüélnek* hívja. Így már 3 neve volna Mózes ipjának; erre Rási még tovább kutat a szentírás könyveiben és még más neveket is talál, melyek mind Mózes ipját nevezik, most már meg is mondja, hogy 7 neve volt: *Röüél, Jether, Jithró, Chóbáb, Cheber, Kéni, Putiél*. Erre aztán újabb kérdés támad benne: Mirevaló egy embernek ennyi név? Ezt így fejt meg: *Jether* (bővítés) azért, mert egy szakasszal bővítette a Szentírást: *És te szemelj ki* (18. fej. 21. vers) megtanítván Mózeset, miképen járjon el a nép kormányzatában. *Jithró*, azért, mert áttérően a zsidó vallásra teljesítette a parancsolatokat, akkor egy betűvel megtoldották a nevét; *Chóbáb* (szeretni) azért, mert szerette a szentírást, hogy azonban ne kételkedjünk abban, hogy *Chóbáb* azonos Jithróval, azért egy versre utal bennünket Rási, található Birák könyve 4: *Chóbábnak, Mózes ipjának fiai közül*. Vannak, akik azt állítják, hogy Röüél Jithrónak apja volt, de akkor miért mondja föntebb a szentírás Jithró leányairól: — kiknek Mózes a kútnál segített — „és jövének Röüélhez, apjukhoz,” mert a gyermekek apjuknak atyját is csak apának hívják. Valami célzást lát Rási abban is, hogy a szentírás, noha már megmondta, hogy *hallotta Jithró, Midján papja*, még azt is kiírja: *Mózes ipja*. (Mert ezen kitétel nélkül is tudtuk volna, hogy Jithró, Midján papja miféle összeköttetésben áll Mózesrel.) Rási szerint Jithró dicsekedett azzal, hogy ime, én egy királynak vagyok az ipja. Azelőtt meg Mózes tulajdonította a nagyságot ipjának, mert megvan írva: „És visszatért (t. i. Mózes) Jetherhez, ipjához.” A versnek arra a kitételére, hogy Jithró hallotta mindezt, amit Isten tett *Mózesnek és Izráélnek*, az ő népének, azt jegyzi meg Rási, hogy Mózes egymagában is annyit nyom a latban, mint egész Izráél, mert különben elég lett volna annyit mondania a Szentírásnak: „Jithró hallotta, mit tett Isten Izráélnek, az ő népének, ebben pedig benne van Mózes is, csak hogy Mózes, mint király, képviseli az egész népet.

Ezek után Rási megmagyarázza ezt a mondást: *mindazt*, amit tett. Hogy ezen magyarázatot felfogjuk, tudnunk kell, hogy a szentírás magyarázói olyanira csüggték szívvel-lélekkel a szentíráson, hogy nemcsak minden szavában, hanem minden a rendestől eltérő betűjében, sőt legcsekélyebb jelében is valami útmutatást, felvilágosítást kerestek. Mivel itt az áll, hogy Jithró *mindazt* hallotta, amit Isten Mózesnek és Izráelnek tett, ennél fogva nem elégszik meg avval, hogy csak a Vörös-tenger kettéhasadását és az Amélékkel viselt háborút hozták neki hírül, hanem hallotta a Manna hullatását, a víznek ihatóvá válását és Amélék ügyét; azt pedig, hogy a versben ki van írva: „hogy kivezette az Örökkévaló Izráelt Egyiptomból,” amit a szentírás világos szavai szerint hallott Jithró, azt úgy magyarázza Rási, hogy mivel az Egyiptomból való kiszabadítás a legkiválóbb történeti tény, azért csak azt írja ki a szentírás világosan. Ezzel most befejeztük az első verset. Foglaljuk csak össze *mindazt*, amit ezen versre magyarázatul kaptunk: *És hallotta Jithró, Midján papja, Mózes ipja mindazt, amit Isten tett Mózesnek és Izraélnek, az ő népének, hogy kiszabadította az Örökkévaló Izráelt Egyiptomból.* Kitől hallott Jithró? Hol hallotta a hírt? Hány neve volt Jithrónak? Miért *Jether*? Mely alkalommal függesztették az „ó” betűt nevéhez? Miért nevezték Chóbábnak? Honnan tudjuk, hogy Chóbáb azonos Jithróval? Mit hoztak neki hírül? Miért mondja a szentírás oly nyomatékkal, hogy Jithró Mózes ipja. Mi rejlik ezen kitétel alatt, hogy *mindazt* hallotta? Miért van Mózes is, meg Izráel egész népe is külön felemlítve? Mi okból írja ki a szentírás, hogy Izráelnek Egyiptomból való kiszabadítását hallotta Jithró?

Térjünk rá most a második versre; mely így szól: „És vette Jithró, Mózes ipja, Cipórát, Mózes feleségét, miután elküldötte őt.” Rásinak sehogy se tetszik ez a kifejezés; *elküldötte őt*. Hogy Mózes, akiben az ember legszebb tulajdonságai a legnagyobb tökéletességben és összhangzatban tündököltek, feleségét *elküldötte*, oly gyöngédtelenség Rási szemében, aminek az okát keresve keresi. Ellenkezőleg áll a dolog. Hiszen mikor Isten azt mondta Mózesnek, menjen vissza Egyiptomba, mert meghaltak azok az emberek mind, akik életére leselkedtek, akkor Mózes magával vitte feleségét és gyermekeit, számárhátra ültette őket és indult Egyiptom felé velük együtt. (Mózes II. könyve, 4. fejj., 20. vers.) Arról pedig, hogy megint elküldte volna, egy árva betű sincs a szentírásban. Ezen ellentmondás kiegyenlítésére Rási a következőket mondja: „Mikor Isten azt mondta neki (Mózesnek) Midjánban: Menj, térj vissza Egyiptomba, akkor Mózes magával vitte feleségét és gyermekeit; de Áron elébe jött és Isten hegyénél találkozott vele. Mondja neki: Kik ezek itten? Felel: Ez itt a feleségem. kivel Midjánban egybekeltem, ezek pedig gyermekeim. Szól amaz: És hová vezeted őket? Felel: Egyiptomba. Szól amaz: Az előbbienek is elég fájdalmat okoznak nekünk és te még szaporítod a számukat! Ekkor mondá Mózes a feleségének: „Eredj atyád házába!” Fogta két fiát és elment. Tehát nem gyöngédtelenségből küldötte vissza atyjához, hanem megfontolta idősebb testvére érvelését és helyeselte; azt is belátta, hogy tényleg nagyobb biztonságban van a felesége gyermekeivel otthon Midjánban, mint Egyiptomban, ahol a viszálykodás egyiptomiak és izraeliták között a legnagyobb erőszakoskodásba csap át.

Látjátok gyermekek, a rajongó szeretet, mellyel Rási a szentírás minden betűjén csüng, szárnyat ad képzeletének és ha másként nem lehet, tehát a képzelet, a művészi költészet útján igazolja a szentírás szavait. És mily szép gondolat ez: „Az előbbienek is elég fájdalmat okoznak nekünk és te még szaporítod a számukat!” T. i. az Egyiptomban lakó izraeliták sanyaru sorsa elég fájdalmat okoz nekünk és te még szaporítani akarod feleségeddel és gyermekeiddel az izraeliták számát, hogy még több fájdalmunk legyen. Ez a szép gondolat közmondássá vált az izraelitáknál, úgy, hogyha valamely baj

éri az embert és egy másik tudta és akarata nélkül azt fokozni kívánja, akkor még ma is mondja az irástudó izraelita ember: ál horisónim ónu mictáárin v'áttó bó l'hószif aléhem.

Budapest.

Schön József.

A számolás tanításáról.

A tanítás könnyítése érdekében legujabban sok derék tanító új módot kezdett és így számos olyan módszer keletkezett, melynek segítségével úgy-szólván játszva tanulhasson a gyermek az alsó fokon.

Újabban Csikós szegedi tanító a számolásra alkalmazza a fonomimikát. Bár igaz, hogy az iskola komoly munka helye és így a tulságos kedélyesség a fegyelem és iskolai rend rovására megy, mégis minden útmutatást, mely az eredményes tanítás könnyítését célozza, örömmel kell fogadnunk és ha szerét ejthetjük, alkalmazzuk is. A tanítás élénkítése képesebbé teszi a tanulókat arra, hogy az illető tárgyat fölfoghassák. Épen a számolás tanításánál iparkodni kell a tanítónak, hogy eleven legyen az előadása! Nem utolsó dolog, ha a tanító a számok képeit valamely ismeretes fogalommal köti össze. Így például a Hagadában találunk a számképek jelzésére egy egész verset.

ארבע אמהות, שלשה אבות, שני לחות הברית,
אחד אלקינו שבשמים ובארץ.

Egyik legnehezebb része a számolás tanításának az *egyszeregy*. Régente ezt a tanító naponként karba mondatta, hiszen elég olyan iskola volt, melyben az egyszeregy volt a profán tanítás alfája és omegája. az igaz, hogy nem zsidó iskolák voltak ezek.

Ma ilyen szajkó módra való betanulás nem való az iskolába. De tény, hogy akárhány tanuló még a negyedik osztályban sem tudja jól az egyszeregyet, aminek egyszerű oka az, hogy emlékezetük gyöngye; egyrészt nem gyakorolhatták eléggé mechanice, másrészt pedig semmi sincs, ami az egyes tételeket az ismert képzetekhez kapcsolja.

Régi tanítóink is érezték e nehézségeket, így kitalálták a „Finger-Einmaleinst“-t. 7×7 . Ezt így mutatta: a két mutató ujjat összetette és így 4 ujj 4 tizedet jelentett, a többi 3 ujj egymással szorozva, adta a 9-et. A két középső ujj egymáshoz téve jelentett 8×8 -at, a hüvelykujj 6-ot, a mutató 7-et, a középső mint harmadik 8-at, a gyűrűs ujj 9-et és a kis ujj 10-et jelent. Így tehát a 3 ujj a 3 ujjal együtt 6 tizedet és a többi 2 ujj egymással szorozva 4 egyest jelentett. De ennek sok nehézsége volt azért, mert a gyermekek az ujjukat sokszor fölcserezték és különösen nem volt a művelet elég közvetlen és egyszerű ahhoz, hogy a számfejtést megkönnyítse.

Magam is próbáltam bizonyos fogásokat, melyek által a tanuló, ha történetesen nem tudná gyorsan (emlékezetből) a szorzatot, lassabban rájöhhessen, anélkül, hogy a szorzást összeadásból kellene végezni, ami mindenesetre még lassabban megy és könnyen tévedésekre adhat alkalmat.

Igy pl. az 5-nél mindig a felét vétettem, pl. $6 = 3$ tizes, $8 = 4$ tizes, $9 = 4\frac{1}{2}$ tizes, $7 = 3\frac{1}{2}$ tizes. Hogy egy fél tizes 5, ezt könnyen tudja minden közép-szerű tanuló is.

A hatnál így járok el:

páros számmal való szorzásnál:

2 lesz 2 egyes,
4 lesz 4 egyes,
6 lesz 6 egyes,
8 lesz 8 egyes.

Elébe teszünk félannyi tizest, így tehát:

$$2 = 12. \quad 4 = 24. \quad 6 = 36. \quad 8 = 48.$$

A páratlan számokkal pedig így szorzok: ha 6-al szorzok, mindig páros szám lesz az eredmény. Így tehát, hogy helyes legyen, kell egy fél tizest hozzátenni, vagy elvenni, pl.:

$$3 \times 6 = 8 \text{ egyes, } 5 \times 6 = 0 \text{ egyes, } 7 \times 6 = 2 \text{ egyes, } 9 \times 6 = 4 \text{ egyes.}$$

Most, hogy a tizeket találjam, azt mondom, ha hozzátettem, akkor a kisebbik felét teszem hozzá; ha elvettem, akkor a nagyobbik fele lesz a tizek helyén, 3-nak pl. a nagyobbik fele 2, a kisebbik 1. Miután 3-nál 5-öt adtam hozzá, elébe teszek 1-et, azaz a kisebbik felét, 5-nél a nagyobbik felet (3), 7-nél a nagyobbik felét (4), 9-nél pedig 5-öt.

A 8-asnál megmutatom, hogy sorrend szerint lesznek az egyesek

1.	8
2.	6
3.	4
4.	2
5.	0
<hr/>	
6.	8
7.	6
8.	4
9.	2

A tizekre nézve két csoportba osztom és pedig 5-ig az első csoport, hol a tizes 1-el kevesebb lesz, mint a kért nyolcasok, a többieknél 2-vel lesz kevesebb. Így a gyermek megjegyzi a sorrendet, mely elég könnyű

$$8 \times 8 = 4 \text{ egyes és } 2 \text{ tizessel } (8-2) \text{ kevesebb, tehát } 64.$$

$$7 \times 8 = 6 \text{ egyes és } 5 \text{ tizes. } (7 - 2.)$$

A kilencesnél segít a számjegyek összege. Azt mondom: ugye $5 \times 10 = 50$. 5×9 tehát nem lehet 5 tizes. Mindig ha 9-el szorzunk, 1 tizessel lesz kevesebb. Így tehát $9 \times 9 = 8$ tizes. $6 \times 9 = 5$ tizes. A másik szám mindig annyi, amennyi hiányzik a 9-hez. Így tehát $7 \times 9 = 6$ tizes, 6-hoz kell 3, hogy legyen kilenc. Tehát 63.

Ha azt állítaná valaki, hogy ez sok időpazarlás, akkor csak arra kérem, próbálja egyszer meg, majd tapasztalja, hogy az ilyen fogások használnak, jobban beleilleszkedik a szorzat a tanuló elméjébe, mert van mibe kapaszkodni.

Bevallom bűnömet, én semmiképpen sem hódolok a régi szokásoknak és megengedek magamnak minden újítást, melytől könnyebbülést remélek tanítványaimnak nehéz munkájukban.

A kisebb számoknál még lehet a gyermekek elé rajzolni a vonalokat és pontokat, hadd számlálják össze, de magasabb számoknál a szemléltetés alig vezet célra és ha már az eredményt nagy ügyel-bajjal kihoztuk, nincs annak haszna, mert elfelejtik.

A második osztályban lehet az egyszeregyet ezen módszer szerint eredményesen tanítani. Sőt vannak tanulók, kik nehezebb fogásokat is értenek. Így pl. mutattam tanítványaimnak, hogy ha a számokat önmagukkal szorzom, milyen eredeti dologra bukkanunk.

$$\begin{array}{l} 1 \times 1 = 1 \text{ (+ } 3) = 2 \times 2 \\ 2 \times 2 = 4 \text{ (+ } 5) = 3 \times 3 \\ 3 \times 3 = 9 \text{ (+ } 7) = 4 \times 4 \\ 4 \times 4 = 16 \text{ (+ } 9) = 5 \times 5 \\ 5 \times 5 = 25 \text{ (+ } 11) = \text{ stb.} \end{array}$$

Ebből azután rávezettem a fiukat, hogy ha tudom $6 \times 6 = 36$ (sechsmal sechs sind sechsdreissig, ist der Lehrer noch so fleissig. Az ilyen kedélyes német mondatokat a magyar gyermek is szívesen hallja), akkor, ha azt akarom tudni, mennyi 7×7 , hozzá kell adni $6 + 7$. (6-ból indultunk, 7 hez érünk). $8 \times 8 = 64$, akkor $9 \times 9 = 8 \times 8 + 8 + 9$. Habár ez sem könnyü, de mégis sokkal könnyebb, mint a 9-et 9-szer az előbbi számhoz hozzáadni.

Az ilyen megfigyelések a tanulóknak örömet szereznek és érdeklődésüket keltik föl a számok iránt, melyeknél olyan furcsa észrevételeket lehet tenni.

Az élet nehéz és miért ne törekedjünk arra, hogy embertársainknak — azok a mi tanítványaink is — könnyebb legyen az életük, hiszen így nekünk is könnyebb lesz. Mert mit is idézett folyton a mi öreg mesterünk, a kedves Léderer bácsi: „*Die Doktrin ist die beste Disciplin.*“

Pécs.

Sasvári Béla.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

A nevelés a béke szolgálatában. Lers Vilmos dr. min. o. tanácsos a *béke-egyesületben* nagyérdekű előadást tartott, melyben azt a tételt fejtegette, hogy mindaddig, míg a nevelés nem oltja be a béke nemes eszméit a felserdülő gyermekek lelkébe egy pár generáción keresztül, addig a népek köztudata és belátása nem fogja kellően támogatni a legelmésebb békítő intézményeket sem és addig bizonybizon haszontalan, hiábavaló minden fáradozás, mely intézményi biztosítékkal akarja egyetértő békességre bírni a marakodó emberiséget: azt az embertömeget, mely csoportonként egymásban a beléje nevelt fogalmak, illetőleg előítéletek folytán csupán ellenséget lát, s mely a háború gyilkosságait nemes és felemelő tetteknek tanulta megismerni.

A legutóbbi időig majdnem kizárólag felülről próbálták a béke eszme biztosítékait kiépíteni; próbáljuk meg nyomatékosabban alulról. A népek csak eszmei egységek; az egyeshez kell fordulni, ha sikerrel akarunk dolgozni. Egyes embert kell befolyásolni, sőt minden egyes embert, ha nagy hatást akarunk elérni. Az egyes embert pedig a maga pszichológiai valóságában, a maga gyengeségeivel és hibáival kell venni, sőt talán nem mellőzni még azokat a tanulságos jelenségeket sem, melyeket akár az állatvilágban is észlelhetünk.

Alig van közöttünk valaki, akinek bizonyítanom kellene, mily élénk s kedves emlékünkből vannak úgynevezett dajkameséink, a költészetnek, illetőleg fantáziának a gyermeki agyhoz alkalmazott legelső, olykor durva foszlányai, mily örömmel s kegyelettel gondolunk vissza legelső tanítóinkra, képeskönyveinkre, a babára, a karácsonyfára, az első hóra s az elszavalt első versikére s első dalainkra. De az első katonai felvonulást, vagy parádét sem feledtük el, ugy-e! No meg az első fegyverdurrantást . . . S mily szörnyen ostobák olykor azok a gyermekmesék és mily mohón hallgattuk azokat, mennyire minden kritika nélkül fogadtunk el minden szót első tanítóinktól s később mily gyatra embereket láttunk még talán ő bennök is.

A bennünket érdeklő eszmekörből mily táplálékot is kap az a gyermek, melyek is az ő első impressziói, melyeket kritika nélkül fogad be agyának — egy vésővel kezelt puha palatáblához hasonló — felülete?

Igazán magától értetődőnek kell-e tekintenünk, hogy a kis fiunknak legelőször is ólomkatonákat veszünk, no meg egy kis kardot, a módosabb szülő pláne mindjárt egy-egy kis várat ágyukkal s egyéb felszereléssel. Ha gügyögő ajka csodálva kér magyarázatot, hogy mire valók is a katonák, hát bárgyu arccal, de fölényes tudással megmagyarázzuk neki a tömeggyilkolás technikáját.

Kis fiunk s kis leányunknak már elemi iskolai könyveiben hemzseg az oly hazafias vers, mely a haza ellenségeiről izzó gyűlölettel beszél, mely hozsannát zeng a nagy hadvezérek és hódítók emlékének. Míg a bibliai történetben is csak úgy csattog a fegyver. De hát még az u. n. „történelem“ első adaga s későbbi folytatása az oktatás során!

A hazai történelem jórészt csak annak a felsorolása, hogy mi hol, kút, miko:

vertünk meg s esetleg minket hol, mikor vertek meg s aztán meg mi hol és hogyan köszörültük ki a csorbát. No meg a fejedelmek névsorát s uralkodásuk évszámát is illik tudni.

A világtörténelem, ahogyan még én tanultam, szintén nem egyéb, mint a háboruk történelme. Hát hiszen a világtörténelem okvetlenül kell, hogy tárgyalja a sok háborut is, — csak hogy a tulajdonképeni kulturtörténetnek még halavány vázlatát sem kapja meg nálunk a fiatal tanuló.

Csak pár napja, hogy az utcán előttem két öklömnyi kis fiu járt; öt és hat évesek lehettek. Móhó élénk beszélgetésük egyedüli tárgya az volt, hogy a végén győznek-e bizton a japánok.

Mentségükre felhozom, hogy minden utcasarkon az illusztrált napi sajtónak bizarr „képtelen képei“ népszerűsítik s teszik megszokott látvánnyá a háboru borzalmait, miglen az u. n. szépirodalmi lapok fényképek nyomán készült háboruképekkel igyeksenek kiszolgálni a „művelt“ közönség igényeit.

Minden iskolás fiúnak ideálja Hunyadi, Kinizsi, Zrinyi, Dugonics és Szondy, a mi részben lehet helyes is, de rettentően sivár egyoldalúság.

„Aki nem velünk, az ellenünk“, — ez a „historia“ tanításának vörös fonala a mi ifjaink előtt. Minden idegen nép ellenség. Köztük persze leginkább a magyar történelem és a közkeletű szójárás szerint a „pogány török“, a „kutyafejű tatár“ és a „huncut német.“

Ugy-e, hogy milyen mélyen élhet valamennyünkben az iskolapadoknak ez a belénk csöpögtetett domináló eszmeköre, ha a német császárnak csak egyetlen felköszöntőre volt szüksége, melyben ez a nagy pszichológus nekünk Zrinyit emlegette, hogy a magyarnak sovén, nekiszabadult, fékevesztett kedélye az idegen államfőt mindjárt őrjöngő lelkesedéssel ünnepelje.

Voltaképen ezzel a harci vitézek kultuszát mindenek fölé helyező felfogással II. Vilmos császár csak dokumentálja a saját neveltetésének irányát s szolgáltat példát arra, hogy miként gondolkozik meglelt férfi korában ő, ki tizenegyéves fiucska volt, mikor apja s nagyapja a porosz-francia háboruban „dolgozott.“

A büntető jogászok és pszichiáterek azt tanítják, hogy az emberi koponyának asszimetriája csaknem minden esetben az agyműködések zavaróinak okozója és ha a nevelés nem kompenzálja az ily anatómiai fiziológiai hibát, akkor a félszeg felfogás és ösztönök előbb-utóbb szabad tért nyernek a kitörésre, mely a társadalmi jogrend ellen fordulva, a büntettest állítja elénk.

Ha tehát a neveléstől ekkora hatást várhatni, hogy anatómiai hibákat is ki-egyenlít, mily óriási, de sokkal könnyebb hatást lehet vele normális koponyákban elérni. És ugyan mit oltunk mi a normális koponyákba? ! Csak hadd folytassam még egy pár példán.

Akik gimnáziumot végeztek, fognak emlékezni, hogy mit is olvastattak velünk serdülő korunkban a latin és görög auktorokból. A latinból Livius pun háboruit, meg Sallustiusból a Jugurtha elleni háborut, a görögből Xenophon Anabasisát, tehát Cyrus görög seregének viselt hadi dolgait és Homéros énekeit a trójai háboruról. De semmit, vagy elenyésző keveset hallottunk a classica-philologia révén, mint egyéb szakokban is, az emberi kultúra fejlődéséről, a béke áldásairól, az emberi eszmék haladásáról.

Hiszen még a testi egészségnek szolgáló, mindjobban felkapott iskolai tornagyakorlatok is hovatovább tisztán katonai előkészítő célzatúak.

Hallottuk-e valaha az iskola padjain, hogy a csatamező vérengző hősénél nem kisebb hős például az önfeláldozó lelkiismeretes orvos és ápolónő is, ki saját életét azért kockáztatja súlyos fertőző ragályok közepette, hogy életet mentsen. Emezek életet kockáztatnak, hogy gyógyulást, enyhülést nyujtsanak; amazok, hogy gyilkoljanak s örületes fájdalmakat szerezzenek.

Hadvezérek lovassobrait látjuk-e egyre a köztereken, avagy a békés intézmények megteremtőinek emlékét?

Avagy a hajóskapitány, ki a legnagyobb veszedelem esetében kötelesség-hűen megmarad a parancsnoki hidon, hogy az utasok százait mentse meg rendelkezéseivel, — hiven fogadalmához — s magára legutolsó vonalban gondol: nem hős-e szintén a legteljesebb értelemben? De nincs-e ezernyi más esete is az emberi élet — közösség változatos viszonyainak, hol a lelki hősiesség felmagasztaló mértékben nyilatkozik meg kard és gyilkos nélkül.

És — ugyan hol maradnak az ifjúsági tankönyvekben olvasmányok az idegen nemzetek iránti igazságról és méltányosságról? Miért nem tanítjuk már az ifjúságot a szellemi és erkölcsi tulajdonok internacionális méltányolására, a humánus művelődés dicsőítésére, általában a kölcsönös megbecsülésre? Tulzó illemszabályok helyett etikára?

Vegyük csak segítségül a béke-eszme terjesztéséhez az ifjúság nevelésének hatalmas eszközét, mely iránt ma már könnyű dolog érdeklődést is kelteni, mi már magában kedvező auspícium a béke-eszme jövője szempontjából. Hazánkban ez idő szerint sorra tömérdek új népiskola nyílik; legyenek ezek is a humánus gondolkodás üdvös forrásai! (Magyar Tanügy.)

* * *

Bizonytalan írás. A szépírás, valamint az egész írástanításnak célja, hogy a tanulók szépen, olvashatóan és folyékonyan tudjanak írni. De a tanítónak nemcsak a csunya, olvashatatlan és ügyetlen írással kell megküzdeni: van az írástanításban valami, amit leghelyesebben bizonytalan írásnak lehetne nevezni. Miben is áll ez?

A tapasztalat tanítja, hogy még a szépen író gyermekeink írása is bizonytalan, folyton változó. Az egyik oldal nem sikerül úgy, mint a másik. Ezen változatoságnak akkor volna létjogosultsága, ha állandó haladást mutatna. De éppen ellenkezőleg, igen sokszor látjuk, hogy a következő oldal rosszabb, mint az előző, vagy pedig hol szépen, hol csúnyán ír a gyermek.

Mik e bizonytalanságnak okai? Mindenekelőtt hiányzik a kellő gyakorlat. Bizonyos idő kell ahhoz, hogy a gyermek, ha nem is kalligrafice, de olyan írással írjon, amit rendesen „kiírt írásnak” szokás nevezni. Az iskolai tanítás nem kizárólagos írás-tanítás. Ellenkezőleg a szóbeliség a domináló és így a gyermekeknek kevés alkalmuk van írni. Ebben a tekintetben némileg előnyben vannak az osztatlan iskolák tanulói, hol a tanító egyszerre több osztályt tanít és kénytelen a gyermekeket gyakran „csendesesen” foglalkoztatni.

A bizonytalan írás másik oka az írószerek rosszaságán alapszik. Fontos szerepe van itt a toll, papiros és tintának. A tollnyélnek hosszúnak, erősnek, vastagnak és könnyűnek kell lennie. Fából vagy nádból legyen, nem pedig csontból, vasból vagy más nehéz anyagból. Zavarólag hat a tollnyél alsó végén a pléhhüvely, mert simasága folytán erősebb tartást igényel, ami a kezét könnyen kifárasztja és írásgörcsöt okozhat. A toll ne legyen túlságos hegyes. Káros a biztos írásra szempontjából — különösen kezdőknél — a toll és tollnyél gyakori változása. A tinta ne legyen túlságos világos és vizes, hanem inkább sötét, mert a könnyen látható jelek által a szem biztosabban tudja a kezét vezetni. Igen fontos a papiros minősége. A gyermek rossz írásáért igen gyakran a rossz papirost okozza. Sajnos, gyakran igaza is van, miután a tulprodukción és konkurrencián folytán nagyon silány füzetek jutnak a gyermekek kezébe. Nagyon ajánlatos volna, ha a tanítóegyesületek adnának ki jó irkákat. A léniázás különféleisége is okoz sok bajt. Más léniázás kell a latin és más a német betűk számára, ami zavarólag hat a gyermekekre. Ha pedig egyvonalas irkába iratunk, a gyermekek gyakorlatlan szeme nem bírja még a betűket egyforma nagyságban írni, úgy hogy a folytonos változó betűnagyságok nem tesznek valami szép benyomást.

Nagyon károsan hatnak a szépírásra a házi feladatok. Ezek a felületességnek s így az írás bizonytalanságának igazi melegágyai. Az egyik gyermek házi munkával van otthon elfoglalva és így a feladat írására csak nagyon kevés időt fordíthat. A legtöbb gyermek, hogy csak minél hamarabb mehessen játszani, csakúgy oda veti a betűket a papirosra, vagy pedig az utolsó percben írja meg a feladatot, ami az írásnak semmi esetre sem válhatik előnyére. Legjobb volna tehát a házi feladatokat teljesen kiküszöbölni.

Fontos tényező az írás biztonságának megszerzésére a tisztaság. A füzet első oldalán a gyermekek rendszerint szépen írnak, mert ez az újság ingerével hat rájuk és annak tisztasága bizonyos tiszteletet ébreszt bennük. A következő lapokon ez már megszűnik és a gyermekek visszaesnek a megszokott „slendriánba.” Legcsunyább rendszeren a füzetnek utolsó oldala, mert a gyermekek minél előbb befejezni akarják a füzetet, hogy aztán ujjat — melynek megszerzése akárhányszor súlyos gondot okoz szülőjének — kaphassanak.

Sokszor maga a tanító okozza a bizonytalanságot. Ez különösen akkor fordul elő, ha a tanító türelmetlen és azt követeli a gyermekektől, hogy gyorsan irjanak.

Pedig tekintetbe kellene venni, hogy a gyermek keze még gyakorlatlan és ügyefogyott és hogy az osztályban különböző tehetségű és temperamentumu gyermekek vannak. Azért a türelem, mely a pedagógiai bölcseségnek egyik főalaptétele, itt is jó szolgálatot fog tenni.

Nem kevésbé nagy fontosságúak az írás biztonsága szempontjából az iskolai padok. A padok minőségéről nem akarunk említést tenni, miután a tanítónak leggyakrabban meg kell elégednie a meglévőkkel. De fontos tényező a tanulók elhelyezése is. Természetes, hogy csak kevés gyerek ülhet egy padban. Káros a hely gyakori változtatása. A tanuló legjobban ír a régi megszokott helyén és azért nem ajánlható az a régi módszer, mely a felelet után változtatja a gyermekek ülését.

Tehát hosszas gyakorlat, jó testtartás, az ülőhelynek lehetőleg kevés változtatása, jó írószerek, egyforma léniázás, tisztaság eltüntetik az írás bizonytalanságát, feltéve, hogy az írásbeli foglalkozás súlypontja nem az otthonban, hanem az iskolában nyugszik. A biztos írás nemcsak az iskola, hanem kiváltkép a praktikus élet számára kiváló jelentőséggel bír. (Emil Gärtner: Aus der Schule — für die Schule.)

* * *

Tanulók tiz parancsolata. *Münch* berlini egyetemi tanár a következő tiz parancsolatot állította össze:

1. Az iskola egy kis állam; légy jó polgára ennek az államnak, hogy nagy hazádnak is hasznos fia lehess.

2. Ne feledd, hogy nagy örökséget kell átvenned és légy hálás mindazok iránt, kik ezt reád hagyták; mindama nagy emberek iránt, kik életük munkájával marandót alkottak a te számodra.

3. Igyekezzél hű lenni a kis dolgokban, hogy egykor majd a nagyokban is az lehess; tanulj meg a külső rendet, mert az lelki derékségre vezet.

4. Törekezdj igazságra; ne csak külsőleg tedd kötelességedet s ne elégedj meg külső sikerrel; ne másokért tanulj, hanem gondoldj önmagadra s arra, hogy mennyit akarsz élni.

5. Ne hazudj, sem úgy, mint a rabszolga, kinek nincs bátorsága igazat mondani; sem úgy, mint a hízogók, kik így akarnak emelkedni; sem úgy, mint a szavakkal szédelgők, akik magokénak mutatják, amit mástól vettek. S ne légy kétszínű sem: ne légy jámbor szüleid s szemtelen tanítóid és társaid előtt.

6. Légy jó társuk a hozzád hasonlóknak, megbízható és hű, de ne engedd, hogy rosszabb társad urrá legyen rajtad. Ne akarj becsvágyból másokat a tanulásban felülmulni, de ügyelj, hogy erődhöz mértén megálljad helyedet.

7. Ne hatalmaskodj a gyengébben s ne nézd le a csekélyebbet, tudj meg, hogy már ifjan is lehet az ember nagylelkű.

8. Legyen rá gondod, hogy a játékban is ügyes légy s egész ifjúságodban eleven és vidám maradj; szeresd a természet minden teremtményét s ne engedd, hogy ezen való örömedet a szobai munka elrontsa.

9. Ne csüggedj, s ne makacskodj, ha hibázol s ki kell állanod a büntetést; kezdj újból s gyorsan eltüntetheted a multnak minden nyomát. Ne gyanakodj tanítóidra s ne higgy rosszat róluk csak azért, mert olyat kívánnak tőled, ami kellemetlen.

10. Kötelességeden kívül önszántodból is tégy valami jót, hogy később majd azokhoz tartozzál, kik maguk tűznek célokat maguk elé, s ne azokhoz a félig rabszolgákhoz, kik csak a kijelölt munkát végzik el.

Kemény Ferenc, budapesti főreáliskolai igazgató e tiz parancshoz kiegészítést közöl, amellyel ő a nemi kérdésnek és a mértékletességnek akar helyet juttatni, mi végett az 1. és 3., továbbá a 6. és 7. összevonását ajánlja. A *Kemény*től ajánlott két új parancsolat a következő:

Tiszteld az asszonyokat és leányokat, gondoldj anyádra és nővéredre! Aki a nőkkel szemben magáról megfélemedezik, önmagát állítja pellengérré.

A test tisztasága mellett a lélek nemessége és a szív tisztasága a legértékesebb kincsünk; azért légy mértékletes élvezeteidben, légy készséges és képes arra, hogy a kísértésnek ellentállj.

Ajánlja továbbá *Kemény*, hogy e parancsolatokat foglalják versekbe s nyomassák a gyakorló füzetekre.

Münch e 10 parancsolata mellett nem érdektelen az a régi magyar diák-tizparancsolat, melyet *Molnár* János a jó nevelésről *Pentrovsky* Sándorhoz intézett

15 levelésben idéz. (Pozsony és Kassa 1776. 333—335. 1. *Csete István* művéből. Parte II, Panegyricen pag. 226.) 1. Az Istentől várja ugyan a tanuló az áldást, de úgy vesse meg magát, mintha tulajdon fegyverétől függene minden. 2. A tanítókkal és könyvekkel legyen a társalkodása. 3. Böcsülje az időt, mint az aranyt. 4. A piros hajnallal barátkozzék. 5. Szeresse a csendes hallgatást. Néma ökörnek mondatott eleintén Angyali Szent Tamás; de amint felőle megjövendőltetett, hallja okos szótját a világ. 6. Estve gondolja meg, amit reggel teljesen meg akar tanulni; mert az éjjeli álom azt őrli, amit estve reá töltünk, mint aféle garatra. 7. Magában forgassa s hasznára fordítsa, amit az iskolában hallott. 8. Éjjel ne tanuljon, ha szereti egészségét. 9. A deák, mint a jó katona, ha nem próbál, nem nyer. 10. Minden kicsiny eredetből mennek nagyra. A deák is nagyra mehet, ha a nagyobbakat követni fogja. Látnivaló a két sorozat között a különbséget; a kettő mintegy kiegészíti egymást. (Magyar Pedagógia.)

* * *

Dánia népoktatásügye. A dán népoktatásügy terén háromféle iskolát találunk, anyaiskolát, elemi iskolát és felső népiskolát. Az *anyaiskolában* mindkét nembeli 3—6 éves gyermekek nyernek ápolást testi, erkölcsi és szellemi fejlődésük kezdetén. Ez átmenetet képez a család és iskola közt. Falun alig található ilyen anyaiskolát, leginkább városokban vannak elterjedve. Kopenhágában 14 ilyen intézet van. *Elemi vagy községi iskola* kétféle van, olyan, amelyben kell tandíjat fizetni és olyan, amelyben tandíj nincs. A községi iskolák első faja csak csekély számú városban van meg: így 1895-ben csak 12 városban voltak kizárólagos tandíjas iskolák. Kopenhágában ugyanezen évben 19 tandíj nélküli és 10 tandíjas iskola volt. Egyes gyér lakosságú kerületekben még egy harmadik fajta iskolát is találni, u. n. vándoriskolákat, melyek különösen Jütlandban vannak elterjedve. Falun a legtöbb iskola 2 osztályú, míg a városokban 2—8 osztály közt váltakozik; a tanulók számát egy 1893-ból datált rendelet 35-ben állapítja meg. Az összes falusi iskolákban és a városi iskolák együtödében az osztályok közösek mindkét nemre nézve. A *felső népiskolák* 14—16 éves gyermekek számára valók. Folytatását képezik az elemi iskolának és annak utolsó osztályának sikeres elvégzését tételezik fel. A felső népiskolák rendszeren csak télen működnek. Tantervük körülbelül ugyanaz, mint az elemi iskoláé, a német és angol nyelv bővülésével. Ezen iskolák mellett vannak Dániában még u. n. *népfőiskolák*, melyek ugyan hathatós állami segélyezésben részesülnek, de különben teljes szabadságot élveznek tanítóik, tanterveik, anyaguk és módszerük tekintetében. Alapítójuk a híres *Grundtoig*, kinek munkálkodása folytán 1844—64 közt 20 ilyen főiskola létesült. Jelenleg 90 ilyen intézet létezik. Miután a dán törvény szerint minden polgár nyithat iskolát, Dánia a *magániskolák* igéretföldje. Kopenhágában pl. 1874-ben 149 magániskola volt 645 osztállyal, ezzel szemben csak 35 nyilvános elemi iskola 324 osztállyal. A dán *tanítóképzőkben* a nálunk is bevezetett tantárgyak mellett tanítanak még kézimunkát (szlőjd) és mint fakultatív tárgyat: angolt, franciát és németet is. Minden intézet mintaiskolával áll kapcsolatban. (Pädagogische Zeitung.)

* * *

Tekintély. Franciaország legjelentékenyebb pedagógusainak egyike *Jules Payot*, a chambéryi akadémia igazgatója, nemrég beszédet tartott, melyből mi nálunk is tanulhatna valamit egynémely ember. „Az *igazgatás* épp olyan alapon nyugodjék, mint a *nevelés*. Ez az alap pedig a *tanító személyiségének megbecsülése* legyen. Én magam igen könnyűnek találtam ezen igazgatási módot. Én a tanítóknak annyi komolyságot, annyi jóakaratot, nevelői kötelességük olyan erős bázisát találtam, hogy nevetségesnek és gyűlöletesnek tüntem volna fel önmagamnak, ha munkatársaimmal nem bántam volna jó barátokként, kik közös munkán fáradoznak. Feljebbvaló, ki hiuságból, gőgből, vagy ama vágytól serkentve, hogy lealacsonyítson, beszél vagy cselekszik, nem méltó arra, hogy feljebbvaló legyen. Tekintélye nem tekintély, hanem csak annak hajhászása és nem érdemli meg alantasainak becsülését. A főnöknek ne legyen más ítéléte, mint az igazságé. Ne legyen más, mint az igazság és bölcsesség forrása. Megintése ne legyen más, mint szembeállítása annak, amit az okosság és kötelesség követel, avval, amit hivatalnokta tett. Itt tehát csak az okossághoz és a lelkiismerethez való fellebezésről lehet szó. Főnök, kinek ilyen fogalma van szerepéről, erős tekintély felett fog rendelkezni, amely alárendeltjeinek bizalmán és becsülésén alapszik majd.“ (Pädagogische Zeitung.)

A mannheimi iskolarendszer ellen foglalt állást az oldenburgi országos tanítóegyesület a következő megokolással: 1. Tény, hogy a gyermekek tanulási képessége különböző. 2. Ebből következik ugyan, hogy az iskolát látogató gyermekeket nem lehet egészen egyforma célhoz vezetni; 3. de nem következik belőle az, hogy a gyermekeket nemcsak osztályok, hanem tehetségek szerint is el kell választani. 4. A tapasztalat ellenkezőleg azt mutatja, hogy különböző tehetségű gyermekeket egészen jól lehet egy csoportban erejükhöz képest foglalkoztatni. 5. Ennek feltételei: mérsékletes követelés a tancélban, a tanulók számának csökkentése, *külön segítő órák*, az oktatás és taneszközök ingyenessége, gondoskodás a szegény gyermekekről (meleg tej reggel, ebéd a napközi otthonban), az abnormális gyermekek számára *kisegítő osztályok* szervezése. 6. Nem célszerű, hogy a normális gyenge gyermekek számára is külön osztályok szerveztessenek. 7. Ezen intézkedés megsemmisítené az egyes iskolák önállóságát és károsan hatna azon nevelői hatásra, melyet a népiskolának gyakorolnia kell. 8. A mannheimi iskolarendszer, ahogy eredetileg tervezve volt, erőszak nélkül nem is vihető keresztül, mert a határvonal a jó és rossz tehetségűek közt nem állapítható meg a kellő biztonsággal. (Oldenburgisches Schulblatt.)

Ugyancsak a *mannheimi iskolarendszer ellen* fordult dr. *Hagmann* tanár a szent-galleni körülésen. Szerinte az elválasztási rendszer az iskolai tanítás értékét nem a gyermek képzési szükségletében, hanem a tanterv egyoldalú követeléseiben látja. Nem a gyermekek *természetes* képességei, hanem a közönséges iskolakötelezettség eredményei a mérvadók az elválasztásra, m. p. olyan korban, midőn a gyermek tehetségeinek nyilvánulásáról még szó sem lehet. Épp oly téves az a felfogás, hogy a tanterv redukciója csak a mennyiségre vonatkozik; nagyon is érthető ezen redukció a tanítás minőségén. Legnagyobb hibája a mannheimi rendszernek azonban az, hogy a gyermek helyett az iskolai penzumot állítja az iskola centrumába. (Die deutsche Schule.)

Rózsa Ede.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tudósítás.

A közp. választmány febr. hó 26-án ülést tartott, melyből a következőket jelentjük:

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Adler Simon, Bárd Rezső, Dőri S. Zsigmond, Kuttner Miksa, Müller Adolf, Mendl Lajos, Reif Jakab, Révai Miksa, Rózsa Ede, Salamon Nátán, Stern Ábrahám, Székely Lajos, Tolnai J. Béla és Wolf Ármin.

Távollétüket kimentették: Csukási Fülöp, Léderer Ábrahám, Mandl Bernát, Ózer Zsigmond és Schichtanz Ármin.

1. Elnök megnyitván az ülést, felolvastatja az 1906. január hó 24-én tartott ülés jegyzőkönyvét, melyet a választmány hitelesít.

2. Elnök jelenti, hogy *Gottlieb* Márk, ungvári nyugalmazott tanító, egyesületünk rendes tagja, febr. hó 6-án 59 éves korában meghalt. A megboldogult özvegye a halotti levelet beküldvén, kéri az őt megillető özvegyi segély kiutalványozását.

A választmány érdemes tagtársunk elhalálozása fölött érzett részvétének jegyzőkönyvileg ad maradandó kifejezést, elhatározza, hogy a megboldogult özvegyéhez részvétlevelet intéz és a 400 korona özvegyi segélyt kiutalványozza.

3. *Stern* Ábrahám, a tankönyvbíráló-bizottság elnöke, jelentést tesz a tankönyvbíráló-bizottság legutóbbi munkásságáról; utolsó 3 ülésében tárgyalás alá vette az új kiadásra kerülő tankönyvek közül a *Radó*-féle magyar olvasókönyv II. osztályú részét, valamint a *Müller*-féle magyar ABC-ét. Előbbinek előadója: *Bárd* Rezső, utóbbié: *Kuttner* Miksa, a vidékről beérkezett vélemények figyelembevételével beható és alapos tanulmányra valló készültséggel javaslatot terjesztettek a bizottság elé a tankönyvek módosítására nézve.

A bizottság a könyvek szerzőit is belevonva a tanácskozásba, végleg megállapodott a módosításokra nézve, mely megállapodásait jegyzőkönyvekben terjeszti a központi választmány elé azon javaslattal, hogy bizza meg a választmány úgy az eddig letárgyalt, mint az ezután tárgyalandó tankönyvek előadóit annak ellenőrzésével, vajjon a szerzők foganatosították-e az új kiadásnál a tankönyvbíráló bizottság által javasolt és a központi választmány által elfogadott változtatásokat.

A választmány örömmel vesz tudomást a tankönyvbíráló bizottság serény munkálkodásáról, a szerzők ellenőrzésére vonatkozó javaslatot, valamint a bizottság jegyzőkönyveit átteszi az elnökséghez, mely a legközelebbi választmányi ülésen fog erre nézve előterjesztést tenni.

4. Elnök betérjeszti azon 24 hátralékos tagnak névsorát, kik a február 20-dikáig meghosszabbított terminusig sem tettek eleget fizetési kötelezettségüknek és így az alapszabályok szerint a rendes tagok sorából törlendők.

A választmány elhatározza ezen 24 tagnak törlését, azon engedmény megadásával, hogy amennyiben ezek március 20-dikáig hátralékaikat befizetnék, az új tagfelvétel körül követett eljárás elengedésével fentartja számukra a tagsági jogot.

5. Titkár bemutatja az 1905. évről szóló zárószámadásokat és az 1906. évre vonatkozó költségvetést. Ezeknek megvitatásánál *Stern Ábrahám*, *Székely Lajos*, *Dőri S. Zsigmond*, *Adler Simon*, *Reif Jakab* szólaltak fel, kiknek megjegyzéseire elnök és titkár a kért felvilágosításokat megadták.

A választmány a zárószámadásokat, valamint a betérjesztett költségvetést egyhangulag jóváhagyja, az ügykezelésért az egész elnökségnek köszönetet szavaz, a titkárnak a zárószámadások elkészítése körül kifejtett nagy munkásságáért elismerését fejezi ki és a szokásos remunerációt megszavazza.

6. A választmány a következő segélyeket szavazza meg: 3 rendes tagnak rendes betegsegély címén 180 koronát; 2 rendes tagnak rendkívüli segély címén 80 koronát és egy nem tagnak segély címén 20 koronát.

7. A választmány a következő új tagokat veszi fel:

a) *Kovács Lajos* gyönki tanítót, 26 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

b) *Piltzer Bernát* edelényi tanítót, 23 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

c) *Reményi Lajos* rácalmási áll. tanítót, 25 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

Fölvételi okmányaikat csak a f. évre járó 8 korona tagsági díj lefizetése után kapják meg.

Tagok pótkimutatása.

Rendes tagok.

Adler Jakab, Budapest	Róna M. Dávid, Bácsstopolya
Bárd Rezső, Budapest	Schäffer Dávid, Debrecen
Bánóczy Henrik, Gálszécs	Singer Izrael, S.-A.-Ujhely
Erdész Gyula, Ács	Sipos Ignác, Zombor
575 Füst Samu, B.-Földvár	585 Soltész Adolf, Szentés
Havas Lipót, Ujfalu	Várad Zsigmond, Budapest
Ligeti Jakab, Szeged	Vitéz Salamon, Budapest
Löwinger József, Zenta	Vörös Simon, Vágújhely
Lippe József, Debrecen	589 Wittmann P. Pál, Nagytapolcsány
580 Meiszner Kálmán, Márkusfalva	
Budapest, 1906. február 28-án.	

Az elnökség.

Az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület“ zárószámadatai az 1905. évről.

Bevételek.

A) Eredmény-számla.

Kiadások.

	korona	fill.		korona	fill.
1. Rendes tagdíjak	5625	—	A) Segélyezések. (6628 k.)		
2. Pártoló	952	—	1. Özvegyek segélyezése (5 tétel)	2000	—
3. megyeri Krausz Lajos segélyalapítv.	5000	—	2. Betegsegély	1160	—
4. Klein Lajos segélyalapítvány	200	—	3. Rendkívüli segély	872	—
5. Adományok	100	—	4. Kisebb segélyezések nem tagoknak	308	—
6. megyeri Krausz Lajos árva-alapítv.	5000	—	5. Fürdősegély (6 tétel a 60 k.)	360	—
7. Gyűjtés az árva-alap javára	323	38	6. Árvasegély a törzsalapból	560	—
8. Sasvári-Celler Sarolta alapítvány	22	40	7. " a Wechselmann alapból	200	—
9. Gyűjtés az Erzsébet-alap javára	91	36	8. " " Wahrmann Mór	120	—
10. Győri Adolf adománya az Erzsébet-alap javára	20	—	9. " " Reif Jakab	100	—
11. Gyűjtés az üdülő-telep javára	720	38	10. " az Ózer Zsigmond	100	—
12. Az „Emléklapok“ jövedelme	112	57	11. " a Singer Izráel	100	—
13. Léderer Ábrahám adománya	20	—	12. Segély a Léderer Bernát alapból	180	—
14. Hirdetési és előfizetési díjak	350	75	13. " a „Ferenc József Tanítók Házá“-nak	120	—
15. A könyvkiadv. jövedelme (bruttó)	5869	—	14. Segély az Erzsébet alapból	120	—
16. Az értékpapírok és forgótőke jövedelme	7204	17	15. " a Léderer Ábrahám alapból	120	—
			16. " a Hatv. Deutsch Bernát alapból	80	—
			17. Segély a Temesvári Adolf és neje alapból	40	—
			18. Segély a Gans Dávid alapból	33	—
			19. " a Wahrmann József alapból	20	—
			20. " a Kuffler Lipót alapból	20	—
			21. " a Klein Lajos alapból	8	—
			22. " a Klingenberg Lengyel Johanna alapból	7	—
			B) Ösztöndíjak. (635·20)		
			23. Tanulmányi ösztöndíj tanítók gyermek. (10 tétel a 50 k.)	500	—
			24. Tanulmányi ösztöndíj a Deutsch Henrik alapból	55	20
			25. Ösztöndíj a dr. Jókai Mór alapból	80	—
			C) Az Izr. Tan. Ért. kiadása. (3278·38)		
			26. Nyomdai és szétküldési költség	2612	98
			27. Pedagógiai folyóiratok előfizetése	65	40
			28. Szerkesztési tiszteletdíjak	600	—
			D) A könyvkiadványok költsége. (1645·25)		
			29. Írói tiszteletdíjak	1190	—
			30. Leírás a Sziddur lemezek értékéből	300	—
			31. Lebélyegzési költség	84	—
			32. Illeték a könyvkiadványok jövedelme után	71	25
			E) Ügyvezetés. (5078·36)		
			33. Illeték megyeri Krausz Lajos hagyománya után*)	1000	—
			34. A tisztviselők fizetése	2300	—
			35. Irodai, levelezési s szolgák költségei és irodai felszerelés	1281	28
			36. Rendk. költségek (a hitokt. tanterv, Lakits sireml. és Jókai szobrára)	370	—
			37. A vidéki körök körüli költségek	127	08
			Összes kiadások	17265	19
			Bevételi többlet	14345	82
	31611	01		31611	01

A 14345 korona 82 fillér bevételi többletből 2148 kor. 27 fillért az egyesület törzsvagyonához csatoltunk, a többivel és pedig 12197 kor. 55 fillérrel a külön kezelés alatt levő egyesületi alapítványokat gyarapítottuk. (Lásd a részletes kimutatást az alapítványok kezeléséről.)

*) Ez az összeg a magyar kir. díj- és illeték-kiszabási hivatal esetleges követelése fedezésére letétbe van helyezve.

Folyó- szám		korona	fill.	Folyó- szám		korona	fill.
1	Készpénz	1829	65	1	Árva-alap.	24191	83
2	M. kir. posta-takarékp. betét	1925	42	2	megyeri Krausz Lajos alap.	5180	—
3	Betét a pesti hitközségnél	7827	66	3	lov. Wechsellmann Ign. és neje alap.	5000	—
4	Értékpapírok*)	167900	—	4	Wahrmann Mór alap.	3000	—
5	Főkönyvi követelés a kiadóknál	5802	50	5	Reif Jakab alap.	2500	—
6	Betét a „Tak. és Hitelszövetk.”-nél	64	—	6	Ózer Zsigmond alap.	2500	—
7	Tagdíj-hátralékok	3059	—	7	Singer Izrael alap.	2500	—
8	Sziddur-lemezék értéke	1200	—	8	Kohn-Schwerin Ign. alap.	840	—
9	Az ingóságok értéke	227	—	9	Izr. tantestület, Besztercebánya	331	06
10	Monografiák raktárértéke	150	—	10	Sasvári-Czeller Sarolta alap.	88	66
11	Előlegezett fizetések	219	—	11	megyeri Krausz Lajos alap.	5180	—
12	Előlegezett író díj	200	—	12	Léderer Bernát alap.	4000	—
13	Az „Emléklapok” értéke	702	32	13	Ferenc József Tanítók Háza alap.	3000	—
				14	Erzsébet királyné alap.	3959	37
				15	Léderer Ábrahám alap.	2600	—
				16	Dr. Jókai Mór alap.	2060	—
				17	hatv. Deutsch Bernát alap.	2000	—
				18	Szántó Eleázár alap.	1396	—
				19	Deutsch Henrik alap.	1514	39
				20	Temesvári Adolf és neje alap.	1000	—
				21	Löv Lipót alap.	1049	15
				22	Gans Dávid alap alap.	660	—
				23	Wahrmann József alap.	500	—
				24	Kuffler Lipót alap.	500	—
				25	Klein Lajos alap.	200	—
				26	Klingenberg-Lengyel Joh. alap.	180	22
				27	Üdülő-telep alap.	1457	03
					Összesen	77387	70
					Törzsvagyon	113718	85
		191106	55			191106	55

Eredmény: Az egyesület tiszta vagyonának emelkedése ez évben 2148·27 kor.
Az egyesületi alapítványok emelkedése ez évben ... 12197·55

Tehát bevételi többlet ez évben ... 14345·82 kor.

Alulírottak a mai napon megtartott ellenőrző felülvizsgálat alkalmával az egyesületi könyveket, ugyszintén a feltüntetett bevételi és kiadási tételeket, valamint a vagyonmérleget és az ezt igazoló okmányokat a legnagyobb rendben találtuk.

Budapesten, 1906. február 17-én.

Hajnal Jakab,
egyes. titkár.

Csukási Fülöp,
egyes. alelnök.

Reif Jakab,
egyes. alelnök.

Kornfeld Gyula,
egyes. elnök.

Révai Miksa,
egyes. ellenőr.

Tolnai J. Béla,
egyes. ellenőr.

Adler Simon,
biz. tag.

Győri Adolf,
egyes. pénztáros.

Bárd Rezső,
biz. tag.

*) Az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület” tulajdonát képező és a pesti izr. hitközség letéti hivatalában kezelt értékpapírok jegyzéke az 1905. évi december 31. állomány szerint.

1.	4 ⁰ / ₁₀₀ magyar aranyjárdék névértéke	kor.	4.400.—
2.	4·2 ⁰ / ₁₀₀ osztrák papírjárdék névértéke	”	2.800.—
3.	4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀ magyar jelzálog és hitelbank záloglevelei névérték szerint	”	31.000.—
4.	4 ⁰ / ₁₀₀ m. jelz. és hitelbank záloglevelei	”	10.000.—
5.	4 ¹ / ₁₀₀ magyar jelzálog és hitelbank nyereségekötvényei ¹⁾	”	1.400.—
6.	3 ⁰ / ₁₀₀ magyar jelzálog és hitelbank nyereségekötvényei ²⁾	”	1.000.—
7.	4 ⁰ / ₁₀₀ pesti hazai első takarékpénztár záloglevelei, n. é	”	60.000.—
8.	4 ⁰ / ₁₀₀ magyar földtehermentesítési kötvények névérték szerint	”	3.600.—
9.	4 ⁰ / ₁₀₀ tiszai és szegedi nyereségekötvények ³⁾	”	2.000.—
10.	4 ⁰ / ₁₀₀ 1/5 darab 1860-as államsorsjegy ⁴⁾ névérték szerint	”	200.—
11.	4 ⁰ / ₁₀₀ székesfővárosi kölcsönkötvények	”	16.000.—
12.	4 ⁰ / ₁₀₀ -os magyar korona-járdék	”	35.500.—

Budapesten, 1906. február 10-én.

Összesen névérték szerint ... kor. 167.900.—

A pesti izr. hitközség számvivősege:

Kramer s. k. hitk. számvivő.

1. Ezen 7 darab sorsjegy számai következők: 100/57, 502/54, 2941/1, 2958/66, 1696/6, 2545/64, 8545/66.

2. A 3 százalékos nyereségekötvények számai ezek: 821/12, 138/1, 123/59, 545/7, 115/3.

3. A 10 darab tiszai sorsjegy számai a következők: 883/7, 1991/74, 1655/10, 4219/23, 695/53, 811/37, 2719/92, 278/15.

2538/86, 3873/42.

4. Az 1860-as nyer. kötv. száma 720/12.

Az alapítványok kezelése 1905-ben.

Folyó szám	Az alap neve	1904. év végén volt	Bevétel kész- pénzben	Kamat- bevétel	Kiadás segélyre	Vagyon- állás 1905. végén	Gyarapodás 1905-ben
1	Árva-alap	23778.80	295.38	1355.45	1237.80	24191.83	+413.03
2	lov. Wechselmann Ig. és neje alap.	5000.—	—	200.—	200.—	5000.—	—
3	megyeri Krausz Lajos alap.	—	5000.—	180.—	—	5180.—	5180.—
4	Wahrmann Mór árva-alap.	3000.—	—	120.—	120.—	3000.—	—
5	Reif Jakab árva-alap.	2500.—	—	100.—	100.—	2500.—	—
6	Ózer Zsigmond árva-alap.	2500.—	—	100.—	100.—	2500.—	—
7	Singer Izráel árva-alap.	2500.—	—	100.—	100.—	2500.—	—
8	Kohn-Schwerin Ign. árva-alap.	780.—	28.—	32.—	—	840.—	60.—
9	Izr. Tantestület B.-Bánya	318.32	—	12.73	—	331.05	12.73
10	Sasvári-Czeller Sarolta alap.	62.85	22.40	3.41	—	88.66	25.81
		40439.97	5345.78	2203.59	1857.80	46131.54	+5691.57
11	megy. Krausz Lajos segély-alap.	—	5000.—	180.—	—	5180.—	5180.—
12	Léderer Bernát segély-alap.	4000.—	—	180.—	180.—	4000.—	—
13	Ferencz József Tanítók háza	3000.—	—	120.—	120.—	3000.—	—
14	Erzsébet királyné segély-alap.	3815.01	111.36	153.—	120.—	3959.37	144.36
15	Léderer Ábrahám segély-alap.	2600.—	20.—	100.—	120.—	2600.—	—
16	Dr. Jókai Mór ösztöndíj-alap.	2060.—	—	80.—	80.—	2060.—	—
17	Hatv. Deutsch Bernát segély-alap.	2000.—	—	80.—	80.—	2000.—	—
18	Deutsch Henrik ösztöndíj-alap.	1372.20	—	197.99	55.20	1514.39	142.19
19	Szántó Eleázár	1348.—	—	48.—	—	1396.—	48.—
20	Temesvári Ad. és neje s.-alap.	1000.—	—	40.—	40.—	1000.—	—
21	Löv Lipót segély-alap.	1008.80	—	40.35	—	1049.15	40.35
22	Gans Dávid segély-alap.	660.—	—	33.—	33.—	660.—	—
23	Wahrmann József segély-alap.	500.—	—	20.—	20.—	500.—	—
24	Klein Lajos segély-alap.	—	200.—	8.—	8.—	200.—	200.—
25	Klingenberg Lengyel Joh. s.-alap.	180.02	—	7.20	7.—	180.22	0.20.
26	Kuffler Lipót alap.	500.—	—	20.—	20.—	500.—	—
27	Üdülő-telep alapítvány	706.15	720.38	30.50	—	1457.03	+750.88
	Összesen	65190.15	11397.52	3541.03	2741.—	77387.70	12197.55

Adakozók és gyűjtők az 1905. évben.

a) Az árva-alap javára.

<p>Bloch Artur V., Bpest Blumschein Lipót, Esztergom Buchsbaum Jakab, Kismarton Chevra Kadisa, Alberti-Irsa 5 Eckstein Lipót, Salgótarján Fischer Lipót, Liptószentmiklós Gerő Ignác, Nagyszombat Gold Adolf, Marcali Grün Jakab, Paks 10 Izr. hitközs., Veszprém " " Olaszliszka " " (pesti) Budapest Izr. iskola (st. quo), N.-Szombat " tantestület, Balassagyarmat. 15 " iskola, Mátészalka Kalmár Dávid, Óbecse Kemény Simon, Jánosháza Klein G. és Jules Leó, Félégyháza</p>	<p>Kohn Bernát, Zimony 20 Léderer Ábrahám, Budapest Mendl József, Párkány Pártos Károly, Zombor Pollacsek Mór, Stomfa Reich Salamon, Baja 25 Reitzer Ignác, Dunaszerdahely Rudas Gusztáv, Budapest Sipos Lipót, Szarvas Sebestyén Manó, Budapest Schönfeld Márk, Kapuvár 30 Szabó Lipót, Szécsény Szöcs Andor, Budapest Takarékpénztár, Dunaszerdahely Takarékpénztár, Nemesvid Weisz Lipót, Miskolc 35 Wittmann P. Pál, Nagytapolcsán</p>
--	--

b) *Bárcagyűjtők az Erzsébet-alap javára.*

Adler József, Pécsvárad	10 Löwenstein Paula, Veszprém
Barta Fülöp, Veszprém	Ladányi Bernát, Zsarnóca
Braunberg Manó, Zsolna	Nagy József, Bezdán
Bródy Ármin, Pomáz	Pfeiffer Mór, Győr
5 Deutsch Mór, Szenic	Schlesinger Benő, Igló
Gerő Ignác, Nagyszombat	15 Schönberger Samu, Felsőszeli
Heller A. Lipót, Czabaj	Szabó Lipót, Szécsény
Kohn Simon, Zavar	Tantestület, Baja
Lebovics Izsák, Olaszliszka	Tauszk Ede, Lugos

c) *Gyűjtők az üdülő-telep javára.*

Izr. iskola, Igló	Pollacsek Mór, Stomfa
„ tantestület, Debrecen	Takarékpénztár, Nemesvid
„ tantestület, Bpest (fiuiskola)	Vajda Miksa, Galgóc
Krausz Áron, Igló	Vécsei Kálmán, Budapest
5 Lövy Mór, Igló	10 Weisz Samu, Kishegyes

Folyó évi február hóban fizettek tagdíjat.

a) *Rendes tagok.*

	1906-ra kor.	hátr. kor.		1906-ra kor.	hátr. kor.
Barna Jónás, Budapest...	—	4.—	Lippe József, Debrecen...	—	15.—
Bánóczy Henrik, Gálszécs	—	8.—	Löwinger József, Zenta...	—	8.—
Bárd Rezső, Budapest	—	8.—	Meiszner Kálmán, Márkusfalva	—	10.—
Bodrogi Ignác, Zenta	—	8.—	Nagel Samu, Sebeskellemes	—	8.—
Brett Mór, Balassagyarmat	4.—	4.—	Pollacsek Mór, Stompfa	8.—	—
Deák Adolf, Léva	8.—	4.—	Róna M. Dávid, Bácsstopolya	—	8.—
Erdész Gyula, Ács	—	12.—	Sipos Ignác, Zombor	—	8.—
Fuchs Vilmos, Szeged	—	6.—	Soltész Adolf, Szentés	—	8.—
Fürst Samu, Bácsföldvár	—	8.—	Schlesinger Benő, Igló	—	4.—
Gottlieb Márk, Ungvár	4.—	4.—	Szabó Lipót, Csurgó	8.—	—
ifj. Hartmann Sámuel, Bpest	—	8.—	Szabó Lipót, Szécsény	8.—	4.—
Havas Lipót, Ujfalu	—	8.—	Váradai Zsigmond, Bpest	—	8.—
Kanitz Zsigmond, Bpest	8.—	—	Vitéz Salamon, Budapest	—	6.—
Klein Armin, Ujkécske	8.—	—	Vörös Simon, Vágújhely	—	8.—
Ligeti Jakab, Szeged	—	8.—	Wittmann P. Pál, N.-tapolcsány	—	4.—

b) *Pártoló tagok:*

Izr. hitközség, Csurgó	kor.
.....	10.—

c) *Gyűjtés az árva-alapra:*

Brett Mór, Balassagyarmat	1.—
---------------------------	-----

d) *Gyűjtés az üdülő-telepre:*

	kor.
Brett Mór, Balassagyarmat I. és II. részlet	4.—
Izr. hitközség, Dunaföldvár I. r.	5.—
Izr. tantestület, Baja II. r.	10.—
Kacz Henrik, Liptószentmiklós II. r.	2.—
Szabó Lipót, Szécsény III. r.	2.—
Váradai Zsigmond, Budapest II. r.	2.—

e) *Bárcagyűjtés.*

Schwarz Márkus, Bonyhád	kor.
.....	5.64

Budapesten, 1906. február 28-án.

Győri Adolf,
egyes. pénztáros.

LEVELEZÉS.

Tekintetes Kornfeld Gyula úrnak, az Orsz. Izr. Tanítóegyesület Elnökének.
Budapesten.

Mélyen tisztelt Elnök úr!

Úgy hiszem, némi szolgálatot teszek t. kartársaimnak, ha e pár sor közzétételére kérem mélyen tisztelt Elnök urat. A debreceni satusquo izr. hitközség előjárósága szép és utánzásra méltó jelét adta tanítói iránt érzett jóakarátának és megbecsülésének. Ugyanis f. hó 18-án tartott előjárósági gyűlésén az iskolaszék s ennek tanítóbarát elnökének, dr. *Popper* Mór úrnak, meleg pártolása után, *Reichmann* Ármin úr, hitközségünk érdemekben gazdag elnökének legmelegebb ajánlatára, a nagy drágaságra való tekintettel, iskolája tanítóinak hat százalékos drágasági pótlékot szavazott meg. Fogadják a nemes szívű hatóságok élén a mélyen tisztelt, nagyérdemű elnökökkel eme példát adó határozatukért ez úton is leghálásabb köszönetünket.

Debrecen, 1906. február havában.

Lippe József.

Gottlieb Márk

1847–1906.

Az ungvári izr. elemi iskola egyik köztiszteletben és közbecsülésben álló érdemes tagja, *Gottlieb* Márk, ki még egy évig sem élvezte jól kiérdemelt nyugdíját, hosszas szenvedés után életének 59-ik évében, f. hó 6-án elhunyt. A megboldogult egész életét a népnevelés szolgálatában töltötte. Már ifju korában felismerte hivatását, hajlama vonzotta a tanítói pályára. Még mielőtt oklevelet szerezhetett volna, tanítóskodott és már akkor meg volt benne a törekvés, hogy rátermettségét szakképzettséggel párosítsa; nagy küzdelem árán, erős kitartásával aránylag rövid időn belül oklevelet szerzett. Előbb magániskolája volt, melyben pontos kötelességteljesítése és humánus bánásmódja által növendékei szeretetét és ennek révén a szülők bizalmát és tiszteletét mihamarább megnyerte. A hitközség csakhamar felismerte és méltányolta tanítói sikereit; midőn tehát nyilvános iskolájában egy tanítói állás megüresedett őt alkalmazta. 1872 óta működött a hitk. iskolájában és mindenkor arra törekedett, hogy fölöttes hatóságának elismerését, a szülők tiszteletét, kartársainak szeretetét és tanítványainak ragaszkodását a maga számára biztosítsa. S e nemes célját szerénysége, békeszeretete, a gyermekekkel való jó bánásmódja által tényleg el is érte. Tanítványai között nincs egy sem, ki hálával ne gondolna vissza a megboldogultra. Kis körben működött, de azt híven töltötte be.

Az izr. elemi iskolán kívül hosszú időn át működött mint hitoktató, az állami elemi iskolákban és a keresk. és iparostanonc iskolában. Temetése 7-én a közönség nagy részvéte mellett ment végbe. Megjelentek ott az ungvári elemi iskolák tantestületei felekezeti különbség nélkül és az izr. elemi isk. fiosztályok tanulói. Az izr. tantestület nevében *Klein* Sámuel, az elhunyt régi jóbarátja mondott gyászbeszédet, melyben megható szavakban méltatta az elhunyt érdemeit. Emlékét kegyelettel fogjuk őrizni!

Ungvár.

Braunfeld Mór.

KÖNYVISMERTETÉSEK.

Az izr. magyar irodalmi társulat két könyvet adott ez idén tagjainak tagdíj-jutalékkul: az 1906 ra szóló évkönyvet és egy Rasi monografiát Dr. *Wellesz* Gyulától. Most az évkönyvről akarok röviden beszámolni.

Az évkönyvnek közleményei, bár tartalmilag igen különböznek egymástól, nagyjában 4 csoportba foglalhatók. Értekezések a tudomány és a szépirodalom köréből. Megemlékezések elhunyt nagyjainkról és útleírások.

1. *Dr. Blau Lajos, a zsidók és világkultúra* címen igen érdekesen fejtegeti, hogy mi mindent köszön a mai kultúra a zsidóságnak. Téves azt hinni, hogy Izrael érdeme abban merül ki, hogy a biblia útján a maga tiszta, vallásos, erkölcsi fel-fogását adta az emberiségnek, vagy hogy a kereszténység és az izlám neki köszöni létezését, hanem elévülhetetlenek érdemei a tudomány és művelődés körül is. Ugyanis a mai világkultúrának 3 elődje volt, a görög, arabs, spanyol és keresztény középkori kultúra és mindháromnak elterjedésében igen jelentékeny a szerepe. Csak arra kell utalni, hogy a görög eszmékkel megtelített Philo mily mérhetetlen hatást tett a keresztény egyház első gondolkodóira. Az arabokkal zsidók ismertették meg az indus mesevilágot és bölcseséget és így megindították az arab világkultúrának. Viszont később ők közvetítették a görög gondolkodásra épített nagy arab műveltséget a keresztény világgal. Csillagászat, botanika, orvosi tudományok, bölcsészlet, kereskedelem egyaránt foglalkoztatják őket, úgy, hogy egy modern angol író így nyilatkozik a zsidók ebbeli szerepéről: „De mindenek felett diadalmaskodott e csodás nép géniusza. Míg környezete a balga tudatlanság sötétségében motoszkált; míg szemfényvesztő csodák és hazug relikviák voltak azok a témák, melyekkel egész Európa foglalkozott; míg népeinek szelleme, számtalan babona által rabigába verve, halálos dermedtségbe süllyedt, melyből a bűvárokodás minden szeretete és az igazság minden keresése száműzve volt: addig a zsidók követik az ismeretek útját, gyűjtik a tudományt és lobogtatják a haladás zászlaját azzal a hajthatatlan szilárdsággal, melyet hitükben tanusítottak. Ők voltak a legderekabb orvosok, a legügyesebb pénzemberek, s a legmélyebb bölcsészek, csupán a természettudományok művelésében következtek a mórok után. Ők voltak egyszersmind az arabs műveltség főtölmácsai nyugat Európa számára. De még ezeknél is nagyobb szolgálatot végeztek a kereskedelmi tevékenység fenntartása körül.“

Egy német tudós pedig 1899-ben tartott egyetemi ünnepi beszédében Ibn Gabirolról, akit zsidókörben csak mint vallásos költőt ismertek, és Spinozáról így szól: „Nevezetes, hogy a keresztény középkor nagy tudományos mozgalmát és az ujkor filozofiáját egy-egy izraelita indította meg. Mindkettő, Gabirol és Spinoza szellemileg rokonok. Gabirol oly gondolkozó, ki az egész emberiségre jelentőséggel bír.“

Dr. Edelstein Bertalan azt mutatja ki, hogy a zsidóság és kereszténység szétválása csak lassan az idők folyamán, a zsinati határozatok kérelmetlen rendelkezései folytán ment végbe. *Dr. Frisch* Ármin „Felekezet és Állam“ c. cikkében azt fejtegeti, hogy az állam nem nélkülözheti az egyén erkölcsi nevelésében a felekezet közreműködését, minthogy „a felekezeti élet az utánzásra méltó cselekedetek és tanításoknak legtöbb példáját nyújtja.“ Tehát „az állam kötelessége a felekezeti élet erkölcsi és anyagi támogatása.“

2. A szépirodalom köréből vette értekezését *Dr. Heller* Bernát. Az igaz gyűrűről szóló példázat leginkább Lessing „Bölcs Nátánja“ által vált ismeretessé. De maga a példázat ósrégi, a XI. században keletkezett és zsidó eredetű. *Ágai* Adolf „Régi Naplók“ címén igen érdekes részleteket mesél saját gyermekkorából. *Patai* József Mózes Ibn Ezrá, *Gábor* Ignác Manuello költészetét mutatják be bő szemelvényekkel. Schopenhauer és Koheleth pessimismusáról elmélkedik *Dr. Rubinstein* Mátyás. Verseket irtak *Lenkei* Henrik a hazáját mentő betuliai Juditról, *Szép* Ernő, *Fehér* Jenő, *Sebestyén* Károly, *Avar* Pál, *Varsányi* Gyula.

3. Nemrég elhunyt nagyjainkról, Kayserlingről és Schweigerről *Dr. Neumann* Ede és *Dr. Richtmann* Mózes emlékeznek meg. Mindkettőről Értesítőnk is megemlékezett annak idején.

4. Útleírásokat közölnek *Dr. Kelemen* Adolf: Jeruzsálemi utam; *Dr. Krausz*

Sámuel: Régi városképek Palesztinából; ez utóbbi igen élénken megirt korkép Palesztina római hódoltságának idejéből; *Levisohn* Sándor: A zsidók Marokkóban, igen szomorú képet fest marokkói hitsorsosaink műveltségi, vallási és társadalmi állapotjairól. Még életük sincs biztonságban. Ez állapotok csak akkor változnának, ha Franciaország kiterjesztené Marokkó fölé is protektoratusát. Ennek azonban sajna, Németország állja útját. Dr. *Rubinyi* Mózes Törökországról mesél egyet-mást, ami „a beteg ember“ felekezeti türelmességét jóval föléje helyezi a híres európai kulturának.

Társulati közleményekkel záródik a kötet.

Dr. Br. S.

A magyar helyesírás szabályai. Irta *Fejes Áron*. Ára 60 fillér. A Tudományos Zsebkönyvtár, ez a kitűnően szerkesztett vállalat, melyben már a legkülönfélébb tudományszakokból jelentek meg jelesnél jelesebb művek, ujabban ismét egy hézagpótló számmal gyarapodott. „*A magyar helyesírás szabályai*“ című füzet ez, melyben a szerző a magyar helyesírás szabályait a miniszteri rendelet alapján tárgyalja. Az anyag feldolgozása s az egész mű beosztása olyan, hogy abból a *tanuló ifjuság* és a *művelt közönség* a helyesírás kérdéseiben könnyen és biztosan tájékozódhatik s a szükséghez mérten gyorsan szerezhethet felvilágosítást. Az összetartozó nagyobb részeket külön szakaszokban tárgyalja; a szabályokat érthető, világos rövidséggel és megfelelő példák kíséretében adja; kiterjeszkedik az akadémiai és iskolai helyesírás közti különbségek feltüntetésére; ismerteti az írásjelek használatát; felsorolja a szokottabb rövidítéseket; függelékül pedig terjedelmes (46—92 oldalon), betűsoros helyesírási szójegyzéket közöl. Jó szolgálatot fog tenni ez a füzet is, mint a Tudományos Zsebkönyvtár többi füzete, melyeket úgy a tájékozódni kívánó művelt közönség, mint a fő- és középiskolai tanuló-ifjuság szelvében sikerrel használ. A Tudományos Zsebkönyvtár mindegyik száma csak 60 fillérbe kerül s mindenütt kapható. Az eddig megjelent 173. számnak teljes jegyzékét minden könyvkereskedés ingyen küldi meg.

HIREK ISKOLÁINK ÉLETÉBŐL.

Lovag Wechselmann Ignác emléke. Az ország minden részéből kaptunk hírt arról, hogy a zsidó tanítóság mindenhol, fogadalmához hiven, február hó 16-án, mint a megboldogult nagy jóltevőnknek halálozási évfordulóján (zsidó számítás szerint) kegyeletes emlékülnepeket tartott. Iskolai ünnepélyek vagy a szombati istentisztelet keretében, de mindenképpen méltó módon emlékeztek meg kartársaink e nap jelentőségéről és a nagy emberbarát halhatatlan érdemeiről.

Közp. választmányunk is határozatához képest lerótta e napon a megboldogult iránt tartozó kegyeletét. Egy tanítói küldöttség felkereste e napon lovag *Wechselmann* Ignác sirhelyét és ott, valamint a templomban elmondta a vallásunk ritusa szerint előirt imákat. A nagy emberbarát iránt érzett kegyeletnek ily méltó módon való nyilvánulása dicséretére válik az egész zsidó tanítóságnak és lélekemelő jelenség e gyorsan feledő korban.

Itt említjük fel, hogy a Wechselmann nyugdíjalap esedékes évi részlete az idén nem pontosan február 17-én, mint a halál évfordulóján (polgári számítás szerint), hanem 2—3 nappal később jutott az illető kartársak kezébe. Egynéhányan már ezért nyugtalankodtak és mindjárt másnap hozzánk vagy a pesti izr. hitközséghez levélben felvilágosításért fordultak. Bizonyára nem vették figyelembe, hogy február 17. ez évben szombat napjára esett. Már pedig a végrendelet világosan intézkedik, hogy amennyiben az évforduló szombat napjára esik, a nyugdíj csak másnap fizetessék ki. Minthogy azonban másnap vasárnap volt, a magy. kir. postatakarékpénztár csak hétfőn, illetve némely nagyforgalmu vagy egészen kicsiny postánál csak kedden fizette ki a csekk-utalványon küldött összegeket. Innen származott a késés.

Az új Tanterv. Szeretett mesterünk, *Léderer* Ábrahám, a Népnevelők Lapja 7. és 8. számában (február 17. és 24.) „*Még néhány észrevétel az új tantervhez*“ c. alatt igen érdekes és tanulságos cikket irt. Az aktualis kérdést új szempontok szerint tárgyaló cikket olvasóink figyelmébe ajánljuk.

Felolvasás. A „Magyar Zsidó Ifjak egyesületében“ február hó 3-án érdemes tagtársunk, dr. *Weisz* Miksa hittanár érdekes felolvasást tartott. „Séták a prágai

ghettóban“ cím alatt. A nagyszámu intelligens közönség nagy elismeréssel fogadta a gyönyörűen megírt és tanulságos felolvasást.

Fizetésemelés. A lipótszentmiklósi izr. hitközség képviselőtestülete február hó 4-én tartott ülésében *Füzi Márk* ottani tagtársunk személypótlékát érdemeinek elismeréséül 200 koronával emelte. — A galgóci izr. hitközség képviselőtestülete február hó 11-én tartott ülésében *Vajda Miksa* igazgató, ottani tagtársunk fizetését 200 koronával emelte, azon nagy érdemek elismeréséül, melyeket Vajda 24 évi galgóci működése alatt iskolája fejlesztése és felvirágoztatása körül szerzett.

A pozsonyi izr. tanítóegyesület legutóbb tartott közgyűlésén elnöknek ismét megválasztotta *Kohn Vilmos* igazgatót, alelnöknek *Ehrenthal Mórt*, jegyzőnek *Winkler Aranka* kisasszonyt és pénztárosnak *Jellinek Józsefet*.

Szini előadás. A lipótszentmiklósi izr. ifjuság február hó 17-én egy iskolai tápintézet javára műkedvelői előadást rendezett; előadták igen szép sikerrel *Tóth Ede* „A falu rossza“ című népszínművét. Az előadás kb. 500 koronát jövedelmezett a jótékony célra. Az előadás rendezői közül nagy érdemeket szereztek *Füzi Márkné* polg. isk. tanítónő és *Beer Viktor* ottani kereskedő.

A miskolci izr. tanítótestület saját segély-egylete javára március hó 1-én az iskola dísztermében fényesen sikerült hangversenyt rendezett a következő műsorral: 1. Felolvasás, tartotta: dr. *Kovács József*. 2. Valte de Roses — Kettener — zongorán előadta: *Majzler Ella*. 3. A holt költő szerelme, melodráma, szavalta: *Feldmann Miksa*, zongorán kísérte *Kuti Adél*. 4. Flóra gavotte és magyar népdalok Rácz Lacitól, cimbalmon előadta: *Czukur Sándor*. 5. A vándor Schuberttől, énekelte *Weisz J. Lipót*, zongorán kísérte *Becht József*. A sikerült hangverseny szép anyagi hasznot is hajtott a tanítótestület segélyegyletének.

VEGYESEK.

Oratorium-hangverseny. Az Orsz. Izr. Tanítóképző Volt Iskolatársainak fiatal egyesülete, mely ez iskolaév elején oly dicséretes bátorsággal egy tanítóképzői internatus alapját vetette meg, fokozódott lelkesedéssel buzgólkodik ez internatus fejlesztésén és annak anyagi megerősödésén. Vezetőségének minden tagja lankadatlan kitartással és sokszor bámulatos ötletességgel szolgálja a nemes célt és csakis e tiszteletreméltó, fáradságot nem kimélő ügybuzgóságnak köszönhető, hogy az internatus ügye ma már körülbelül anyagilag biztosítva van és annak fokozatos fejlesztése is bizton remélhető.

E buzgólkodásnak egyik jelentős eredménye volt az a gyönyörű hangverseny, melyet az ez egyesület vezetőségéből és egynéhány lelkes tanítóbarátból alakult „Oratorium-Előadásokat Rendező-Bizottság“ rendezett február hó 1-én a székesfővárosi Vigadó nagytermében. A bizottság vezető-lelke *Major J. Gyula* tanár, kinek az eszme köszönhető és ki bámulatot keltő energiával rövid idő alatt valóra is váltotta az adott körülmények között majdnem kivihetetlennek látszó eszmét. A fényes est nagy sikere első sorban az ő közreműködésének, az ő művészi sokoldalúságának köszönhető.

Fényes közönség, melynek soraiban a fővárosi tanító és tanárvilág majdnem teljes számmal jelent meg, töltötte meg a Vigadó óriási termét és műélvezettel hallgatta a műsor minden egyes számát. A program a következő számokból állott:

1. *Beethoven*: Leonóra-nyitány. Előadta: a 23-ik gyalóezred zenekara. Vezényelte: *Szegheő Sándor*, karmester. 2. *Major*: Concert Symphonique, I. Allegro. — II. Allegretto Scherzanto. — III. Finale. Előadta: *Steiner Irén* zongoraművész. 3. *Hiller*: Jeruzsálem pusztulása. (Oratorium). Női- és férfi-karok, zenekarral, női- és férfi szólókkal. (Budapesten először.) A magánrészeket énekeltek: *Schekolin Lina*, *Fischer Gézané*, *Eperjessy Etelka*, *Krausz J.*, *Szatmári E.* és *Kertész H.* Vezényelte: *Major J. Gyula*. Dicséret és hála illeti a szereplő művészeket, kik a jótékony célra való tekintettel szíveségből működtek közre és a legjobbat nyujtva, megszerezték az est sikerét. Köztük hadd említsük fel *Krausz Jakab* tagtársunkat, ki gyönyörű hangjával és művészi énekével méltó feltűnést keltett.

A díszes közönség meglelégedéssel távozott a hangversenyteremből; de meg lehetett elégedve a sikerrel, a védőbizottság is, melynek élén dr. *Verédy Károly*

kir. tan., székesfővárosi tanfelügyelő, dr. *Bánóczy* József igazgató és *Csajági* Béla, az egyesület elnöke állottak. Az anyagi eredmény is minden várakozást felülmúlt, az internatus céljaira tiszta jövedelemként 1400 kor. jutott. E jövedelemnek egy részét felülfizetések tették, melyekért itt nyilvánosan köszönetet mond a Volt Iskolatársak egyesületének vezetősége:

Felülfizettek: dr. *Alapi* Henrik 4 k, dr. *Balassa* József 5 k, *Barta* Zsigmond 1 k, *Beimel* Jakab 4 k, *Breitner* Lázár 20 k, *Berzeviczy* Albert 8 k, *Biró* Samu 4 k, *Dalnoki* Béla 12 k, domonyi *Domonyi* Ödön 4 k, *Deutsch* Sámuel 4 k, *Egger* Adolf 12, *Ermann* Kornél 11 k, *Fleischl* Sándorné 2 k, *Fleischl* Sámuelné 4 k, *Fleischmann* Sándor 5 k, *Gönczi* Géza 1 k, *Grünbaum* Miksa 10 k, *Halász* Kálmán 8 k, *Hatvany-Deutsch* Sándor 8 k, *Hecht* Károly 1 k, *Kann* és *Heller* cég 8 k, *Kornfeld* Zsigmondné 10 k, szegvári *Lázár* József 8 k, *Lukács* József 18 k, dr. *Munkácsi* Bernát 2 k, *Müller* Adolf 2 k, *Münich* Aurél 4 k, *Ruttkay* Miksa 6 k, dr. *Rózsavölgyi* Manó 5 k, *Sándor* Pál 4 k. *Spitzer* D. H. 4 k, *Stern* Ábrahám 2 k, *Stern* A.-né 1 k, *Singer* Lajos 1 k, dr. *Stricker* Mór 6 k, báró *Schossberger* Lajos 20 k, *Trafikant* Ernő 1 k és dr. *Weinmann* Fülöp 4 k.

Az Eötvös-alap ünnepi közgyűlése. Az *Eötvös-alap* február 2-án kegyeletes ünneppel áldozott báró *Eötvös* József emlékének. A M. Tud. Akadémia termében nagy és fényes társaság gyűlt egybe az *emlékünnepre*.

Az ünnepély a *Himnusz*-szal vette kezdetét, melyet a *Tanítók Háza* ifjúságának dalosköre énekelt el. *Ujváry* Béla rövid elnöki megnyitója után, melyben üdvözölte a megjelenteket, dr. *Radnai* Rezső vallás- és közoktatásügyi miniszeri osztálytanácsos mondta el az ünnepi beszédet. Alkalmi költeményt egy vidéki kártárs: *Nagy* Lajos izsapi állami tanító irt. A szép költeményt *Kapy* Rezső titkár szavalta el nagy hatással. A *Szózat* eléneklésével a kegyeletes szép ünnep véget ért.

Az emlékünnepe után következő *közgyűlésen* *Ujváry* Béla elnökölt. Rövid megnyitójában a kegyelet hangján emlékezett meg *Somlyay* Józsefről és *György* Aladárról, akiknek nagy részük volt az Eötvös-alap megerősödésében. Tárgyalták ezután az Eötvös-alap és a két Tanítók Háza múlt évi számadását s a fölmentvényt a számtartónak és a gondnokoknak megadták. Az Eötvös-alap és a Tanítók Házai 1906. évi költségvetését az előterjesztés szerint a közgyűlés vita nélkül elfogadta. Ezután megállapították a jótéteményekre vonatkozó pályázatokat; pályázni lehet néhány 200 és több 100 koronás ösztöndíjra, valamint több 100 koronás segélyre. A két Tanítók Házában összesen 240 helyet töltenek be. A pályázati határidő 1906. július 10-ike. Az Eötvös-alap vagyona 1905. december 31-én 568.354 K 47 f a múlt évi gyarapodás 29.406 K 25 f volt. Az Eötvös-alap 1906. évi költségvetését a közgyűlés így állapította meg: *bevétel* 43.502 K 74 f, *kiadás* 32.996 K 88 f, marad az 1907. évre 10.505 K 86 f. A két *Tanítók Háza* *bevétele* 112.611 K 14 f, *kiadása* 112.350 K 2 f, marad az 1907. évre 261 K 12 f. Az Eötvös-alapnak eszerint 150.000 K-t meghaladó költségvetése van már. A közgyűlés, miután *Tóth* József miniszteri osztálytanácsos indítványára az elnökségnek a sikeres vezetésért köszönetet mondott, lelkes hangulatban ért véget.

A Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának igazgatótanácsa február 17-én a Ferenc József-Tanítók-Háza dísztermében ülést tartott, melynek tárgyai a következők voltak: 1. Elnöki előterjesztések. 2. A népiskolai törvénytervezet. Előadó *Földes* Géza. 3. Javaslat az Orsz. Biz. újjászervezésére az egyesületek szövetsége alapján. Előadó: *Szabó* B. László. 4. A népiskolák a társadalmi nevelés szolgálatában. Előadó: *Száva* János. 5. A népiskolák a művészi nevelés szolgálatában. Előadó: dr. *Jablonkay* Géza. J. 6. A tanítószáz képviselője az országos nyugdíj-bizottságban. 7. Az Orsz. Biz. képviselője a Tanítók-Háza igazgatótanácsában.

Hymen. Érdemes tagtársunknak, *Margerethen* Izrael, ungvári nyugd. tanítónak Malvina leányát március hó 6-án vezeti oltárhoz *Kaufmann* Ignác úr. — Nagyérdemű tagtársunknak, *Bányai* Jakab, nagyberecskei áll. isk. igazgatónak Olga leányát eljegyezte *Rosenberg* Nátán úr Lontórol. — Fialat tagtársunk *Roth* Gyula, az ürményi iskola vezetőtanítója, eljegyezte *Treuhaf* Ármin naszvadi kántornak Nóra leányát. — Gratulálunk!

□ **Lovag Wechselmann Ignácné szül. Neuschloss Zsófia arcképe.** Az Eos műintézetnek, (Budapest, VI. Izabella-utca 90.), mely a múlt évben néhai lovag Wechselmann Ignác arcképét adta ki sokszorosításban, sikerült a megboldogult

özvegyének fényképét és a sokorosításra való engedélyt megszerezni. Ez a kép is kitűnően sikerült. Az érdeklődőket lapunk e számának hirdetésére utaljuk.

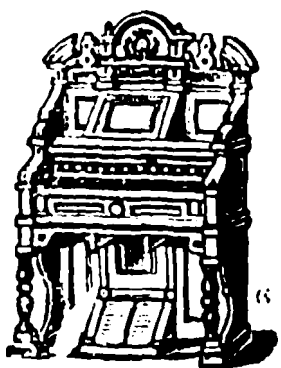
Magyar Könyvtár. E népszerű vállalat újesztendei első sorozatát most küldi szét, ezuttal egy magyar és két idegen munkát nyújtva a közönségnek. A magyar munka szerzője Lévay József, veterán költőnk, Tompa Mihály legjobb barátja, aki a sokat szenvedett hanvai papnak kultuszát hűséges szeretettel ápolja immár négy évtized óta. E füzetben két Tompáról szóló munkája jelenik meg első ízben könyv-alakban: az a remek emlékbeszéde, amelyet róla a Kisfaludy-Társaságban tartott, és azok az Emlékezései, melyekben Tompa életének intim részleteit mondja el. — Az idegen munkák elseje Wilde Oszkártól való, a korán elhunyt angol költőtől. Ezuttal mint elbeszélővel ismerkedünk meg vele; Hevesi Sándor kitűnő fordításában három legszebb meséjét olvashatjuk: „Az infánsnő születésnapja,“ „A kiváló rakéta“ és „Az ifju király“ címűeket. — Végre kiadja a „M. K.“ Dickens híres regényének, „Dorrit kisasszony“-nak Schönthan-féle dramatizálását. Az utóbbi munka ára mint kettős számé 60, a másik kettőé 30—30 fillér. Kaphatók minden könyvkereskedésben vagy a kiadó cégnél, Lampel R. (Wodianer F. és fiai) Budapest, Andrassy-út 21.

Előfizetési felhívás. Egyszer réges-régen elvitt engemet kis tündér százkerekű hintón — Nagy-Meseországba. Száz villásfarkú fecske volt a hintóba fogva és olyan gyorsan repültünk, mint a szélvész. Csak éppen, hogy hármat tapsolt az én kis tündérem és hipphopp! már ott is voltunk Nagy-Meseország kellős közepén. Nagy-Meseország kellős közepén van egy ezeresztendős, öreg tölgyfa. Azon a tölgyfán nem közönséges makk terem ám. Nem ám! Mindegyik makkocskában van egy aranylevélke. Mindegyik levélkére apró-picinyke betűkkel egy-egy mese van ráírva. A tölgyfa alatt ül egy öreg öreg ezeresztendős anyóka. Az az öreg ezeresztendős anyóka őrzi a makkocskákat. Az az öreg, jó anyóka nagyon szereti a gyermekeket. Egy kosárnyi mesemakkocskát adott nekem. Már feltörtem egy csomó makkocskát. Ezek a mesék voltak bennük. Aki akarja, hogy az apró emberkéi elolvassák az öreg anyóka meséit, fizessen elő a mesekönyvemre. Címe: Az öreg anyóka meséi. Ára díszes kötetben 1 kor. 50 fillér. *Holló Sári*, fővárosi tanítónő, (Murányi-utca 57. sz. III. 19.)

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. Gyermekek- és életbiztosító-intézet Budapesten, VI. Teréz-körút 40—42. sz. Alapított 1863. évben. Folyó év január havában 1,297.200. — K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1,121.000. K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében f. év január havában 57.468 K 57 fillér; és az intézet fennállása óta 10,223.372 K 87 fillér fizettetett ki. Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legolcsóbb díjfeltételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

Weisz Salamon Budapest, Népszínház-utca 25. Ajánlja nagy raktárát üveg, porcellán és lámpa árukban. Épületüveges. — Képrámák nagy választékban.

Müller Testvérek, Budapest. Vegyesipari gyár. Tinta, tus és aquarell-festék gyártmányaik a legjobbak.

HARMÓNÍUMOK mindkét rendszer szerint a legolcsóbban szállít:

PAJKR REZSŐ ÉS TÁRSA

Budapest, VIII. József-körút 15. szám.

Árjegyzék ingyen és bérmentve. Tanerőknek külön százalékedmény.

Néhai lovag WECHSELMANN IGNÁC és

lovag WECHSELMANN IGNÁCNÉ sz. Neuschloss Zsófia úrhölgy

kitűnően sikerült nagyított mellképei **egyedül nálunk kaphatók.**

A képek finom passeportout-val vannak ellátva, 48 cm. szélesek és 68 cm. magasak.

==== Egy-egy kép csomagolással együtt 5 korona. =====

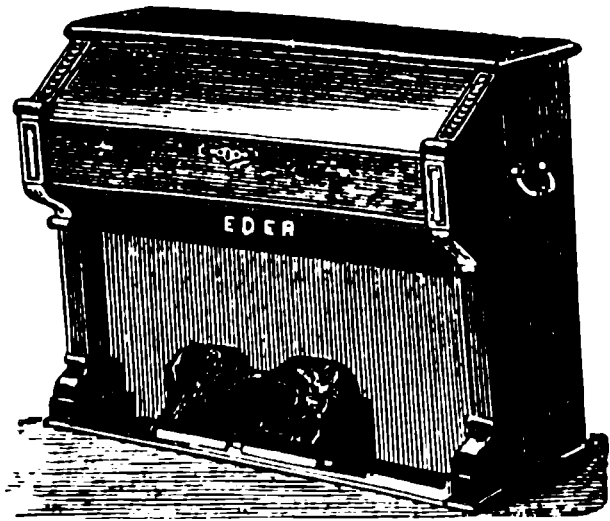
„EOS“ műintézet, Budapest, VI. ker., Izabella-utca 90. szám.

Éder Antal Gyula

Budapest,

IV., Váci - utca 28. szám,
a városháztérenél.

Alapítva 1846. Telefon 924.

Bel- és külföldi zongorák, pia-
ninók és harmoniumok nagy
raktára.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Pártoljuk a honi ipart!!

Az igaz magyar gazdasszony nem
küldi már ruháit külföldre tisztítás
és festés végett, mert

Beierl József

műfestő és vegytisztító

Budapest, VI. Király-utca 8.

az udvarban

a legjutányosabban és legponto-
sabban vegytisztít és fest bármilyen
uri és női szövet-, selyem-, bársony- és csipke-
ruhát. **Csipke- és szövetfüggönyök
tisztítása.** — Vidéki megrendelések gyorsan,
pontosan és jutányosan eszközöltetnek.

Főüzlet:

Budapest, VI. Király-utca 8.

az udvarban.

Gyűjtőtelep:

Budapest, IV. Múzeum-körút 31.

Ujpest, Kemény Gusztáv-utca.

Meghívás

a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknak 1906. évi március hó
14-én délelőtt 11¹/₂ órakor saját helyiségeiben (V., Dorottya-utca 6. sz.)
tartandó

XXXVI. RENDES KÖZGYÜLÉSÉRE.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése az 1905. üzletéről.
 2. Az 1905-iki számadás és mérleg előterjesztése és az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó indítványa.
 3. A felügyelő-bizottság jelentése az igazgatóság által előterjesztett évi számadás és mérlegről, valamint a nyereség felosztását illetőleg tett indítványok megvizsgálásáról.
 4. Ezen tárgyak és az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény feletti határozat.
 5. Az alapszabályok 6. §-ának részbeni megváltoztatása.
 6. Indítvány és határozathozatal az alaptőke felemelése és az alapszabályok megfelelő módosítása, valamint az igazgatóságnak ezek keresztülvitelére való felhatalmazása tekintetében.
 7. Igazgatóság választása.
- Azon részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni kívánnak, felhivatnak, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében részvényeiket a még le nem járt szelvényekkel együtt legkésőbb folyó évi március hó 11-ig a társaságnál Budapesten vagy az Union Banknál Bécsben, letéteményezzék. A megvizsgált mérleg és az erre vonatkozó felügyelő-bizottsági jelentés nyolc nappal a közgyűlés előtt a társaság helyiségeiben a t. részvényesek rendelkezésére áll.

Budapest, 1906. február hó 25.

Az igazgatóság.

(Utánnnyomás nem díjaztatik.)